



# భక్త కవీర్

పాండవాజ్ఞాతవాసము, ప్రమీలాద్వసీయము, భక్తతుకారాం,  
రామదాసు, దాసవీరకర్ణమున్నగు నాటకముల రచించిన

మద్దూరి శ్రీరామమూర్తికవిగారిచే

రచింపబడియె.



ప బ్లి ష య్:

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,

సత్యనారాయణబుక్కుడిపో,

రాజమండ్రి.

మొదటికూర్పు 2000 ప్రతులు.

మొదటికూర్పు 2000 ప్రతులు.

కాకినాడ:

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె.

1936.



## ప్రీతి క

మద్విరచితములగు భక్తిరస ప్రధానములగు నాటకములలో నియ్యది నాల్గవది. హిందూ మహమ్మదీయసమ్మేళనమునకై యత్నించు భక్తశిఖామణులలో కబీర్ మహాశయుడే ప్రథమమున గణింపదగిన వాడు. ఈతనిచారిత్రమును నాటకరూపమున వ్రాసి యాంధ్రలోకమున కర్పించినాడను.

కబీర్ మహాశయునిపై గల భక్తితాత్పర్యమునైన యీ గ్రంథమును పాఠకమహాశయు లాదరింతురని విశ్వసించుచున్నాను.

10-1-1936.

కాకినాడ.

}

ఇట్లు,

సుజనవిధేయుడు,

మధూరి శ్రీరామ మూర్తికవి.



# ఈ నాటకమున వచ్చు పాత్రలు.



1. కబీరు.
2. తమాలు.
3. రామానందులు.
4. కమాలు.
5. జ్ఞానదేవులు.
6. నామదేవులు.
7. పులక్కుకారు.
8. వినయశీలుడు.
9. తారాచరణుడు.
10. సుగుణచందు.

స్త్రీలు.

1. సుశీల.
2. విలాసిని.
3. సుందరి.

మరియు బ్రాహ్మణులు మున్నగువారు వత్తురు.



శ్రీరస్తు

శ్రీమదుమామహేశ్వరకృప.

# భక్తకవీర్

నాంది.

శా. శ్రీమంతుం డమలు డమేయుడు శుభశ్రీమండు లోకావళి  
క్షేమంకారుడు భక్తవత్సలుడు యోగిధ్యానమానైక శో  
భామూలస్థితుఁ డవ్యయుం డజుడు సర్వవ్యాపియై యొప్పి చె  
ల్వాలీలం దగు రామమూర్తిదయ నుద్యద్భక్తులం బ్రోవుతన్.

(నాంద్యంతమున)

సూత్రధారుడు—(సపుష్పాంజలుడై ప్రవేశించి) భక్తజనమానసో  
ల్లాసా! శ్రీనివాసా!

శ్రీ. ఆశేషభోగి పర్యంకంబు విలసిల్ల

సనకాది సన్మనీశ్వరులు గొలువ

స్థిరియు భక్తిత్రియు నురమునందలరంగ

శంఖచక్రములు భుజంబులడర

వై జయంతీదామ మోజను బెంపార

సాధురక్షితమైన చక్రమడర

ధక్షిణామరలోక మక్షియుగం బొప్ప

నభయప్రదానవకా హా సమమర.

నలువ నాభిజలేజుబుచన్ జెలంగఁ  
 గలశపాధోధిఁ బేరోలగంబుగనెడు  
 శ్రీదయాశాలి శౌరి యాశ్రితపగుడు  
 భక్తవిజయంబు నొందించు ప్రత్యహంబు.

నటీ ! నీవింకను రాకుంటివేమి ?

నటీ—[ప్రవేశించి] ఆర్యా ! నమస్కారము; ఈసభాస్థారులు మీకొ  
 సంగమని యొకలేఖ యిచ్చిరి. తత్ప్రసంగవిషయమై కొంతకాల  
 యాపనమైనది; త్నమింపుడు.

సూత్ర—ఏదీ ?—

నటీ—ఇదిగో. (లేఖఁదీయును.)

సూత్ర—భక్తిరసావేశపరవశంబున స్వస్థతఁ గానరాకున్నది. నీవే  
 చదువుము.

నటీ—(లేఖవిప్పి) చిత్తము.

“నిరంతరనాటకఫలన పరాయణుండ”వగు నో సూత్రధారుఁడా !

గీ. బహుళ భక్తిరసావేశ పరవశంబు  
 మతములన్నిటి లోన సమృతము గలది  
 భక్తవిజయాభిజనకమై పరఁగు నట్టి  
 చిరనిరంతర కథఁబ్రదర్శింపవలయు.”

సూత్ర—అట్లనా ? అట్టికథ యేదియున్నది ?

నటీ—లేకేమి ? ఇప్పటి కీయాంధ్రభాషాలతామతల్లికయం దనేక  
 నాటకకుసుమంబు లుద్భవించియున్నవికదా ! అందెయ్యదియైనఁ  
 బ్రదర్శనార్హమై యుండదా ?

సూత్ర—అగుచును. మంచిజ్ఞాపకముచేసితివి ! అనేకనాటకములన్న  
 స్ఫురణకు వచ్చినది. అది ప్రదర్శించుటయే సమంజసమని తోఁ  
 చుచున్నది .

నటి—ఏదది ?

సూత్ర—నీకింకను స్ఫురణకు రాలేదా ?

నటి—లేదు.

గీ. ఉరుగులుడు వెలనాటి శాఖోద్భవుండు

ప్రథితయశుడు మద్దూరి శ్రీరామమూర్తి

సుకవి దారచియించె నాటకములెన్నో

నవల లెన్నియొ, మఱి ప్రబంధములుగొన్ని.

నటి—ఇంకేమి ? “కొండ తలక్రిందనిడుకొని తాళ్లకై వెదకినట్లు” మఱి

పరిభ్రమింతురేల ? సరేకాని, యాకవివిరచితనాటకములం

దేది యిప్పుడు ప్రదర్శింప నుద్దేశించితిరి ?

సూత్ర—భక్తిరసప్రపూరితమగు భక్తకవీరునాటకముఁ బ్రదర్శించుట

భావ్యము.

నటి—అట్లైన కాలయాపన మొనరింపక పాత్రధారణమునకై లోని

కేగుదమురండు.

(నిష్క్రమింతురు.)

తెరపడును.



# భక్త కవీర్

ప్రథమాంకము.

[ప్రథమరంగము:—తమాల్ గృహము.

[తమాల్- కబీరును దగ్గరకు లాగుకొని గద్దించుచుండును.]

తమా—కుమారా ! నీయొడలిపై నుంచిన భూషణము లేమిచేసితివి ?

కబీ—(మాటలాడకుండును.)

తమా—(గద్దించుచు) ఏమిమాటలాడవు, ఎవ్వరికిచ్చితివి ?

కబీ—(మాటలాడకుండును.)

తమా—చోరు లపహరించిరా ?

కబీ—లేదు. లేదు.

తమా—నీతో కపటముగా స్నేహముసేయువారు హరించిరా ?

కబీ—లేదు.

తమా—మరేమిచేసితివి ?

కబీ—అయలంకారములు నిరుపయోగములని—

తమా—అలంకారములు నిరుపయోగములా ! ఆ నిరుపయోగము

లగువానిని యేమిచేసితివి ?

కబీ—భక్తు లగు సాధుజనములకు దానమొసంగితిని.

తమా—ఏమీ !

కబీ—భక్తు లగు సాధువులకు దానమొసంగితిని.

తమా—భీ! దుర్మార్గుడా!

గీ. సామ్యులన్నియును నిరర్థ శ కమ్ము లనుచు  
యేవిరాగులకో పంచి శ యిచ్చివైచి  
యించుకంతయు మదిసంశయింపజోక  
యేల నరుదెంచి యున్నాడ శ వింటికిపుడు.

భక్తులగువారల కొసంగితివా? భక్తులకు ధనమేలనని యైన సంకోచింప  
వైతివా? ఆభక్తులు నిన్ను పోషింతురని తలంచితివా? ఎవ్వరో నిన్ను  
మోసగించి యాభూషణములను హరించియున్నారు. పోయి యాసా  
మ్ములనుఁ గొనితెమ్ము.

కవీ—దానపూర్వకముగా నొసంగినవానిని గ్రమ్మర గ్రహింపజాలను.

తమా—గ్రహింపజాలవా?

కవీ—తండ్రీ! ఈయాభరణము లందచందము లపేక్షించువారికి గాని  
నాకెందులకు. నిత్యానందసామ్రాజ్య మపేక్షించి భగవన్నామ  
సంకీర్తన మాచరించువాని కీభూషణములేల; తండ్రీ!

గీ. పుడమి మానుషజన్మంబుబొంది జన్మ  
సార్థకమగుటకై పురుషార్థములను  
యత్తమంబైన మోక్షంబు శ నొందుకొఱకు  
యత్నముల నెన్నియైన సేయంగవలదె.

ఉత్తమగతు లపేక్షించువారు విహికములం దాసను త్యజింపవలయును.

తమా—ఏమి నీయపూర్వోపన్యాసము. పట్టుమని పదియేడుల స్రాయ  
మైన లేని నీవు పరమము సాధింతునని పలుకుచుంటివి. ఇట్టి  
విపరీతముల బలుకుమని నీకెవ్వరు బోధించిరి.

కవీ—తండ్రీ! భక్తిప్రబోధ మొక్కరు బోధింప నలవడునా? పరమే  
శ్వరసాక్షాత్కారము బడసిన యాధ్యవున కెవ్వరు హరిప్రబో  
ధమును బోధించినారు?

తమా—చాలింపు మిక నీయుపన్యాసము. వినుట కసహ్యకరముగాను నసందర్భముగను నుండు నీపల్కులాలించుచు గూర్చుండుటకు నాకుఁ దీరికలేదు. సొమ్ముల గంగలో గలిపితివి. ఇంకనైనను బుద్ధి గల్గి ప్రవర్తించుచుండుము. నిన్ను తొలుతనుండియు ముద్దుగా బెంచి యేపనియుజెప్ప కుపేక్షించినందున యీమెట్టవేదాంతము లనేర్చుకొంటివి. నేటినుండి రాత్నుముకడ గూరుచుండి నూలు దీయుచుండుము. నూలువడకుటమానితివా క్రూరదండనమునకు బాల్పడెదవు—నేను మరల త్వరలో నరుదెంచెదను. ఇంతలో నెంతనూలుపడకెదవో పఁకించెదను. (నిష్క్రమించును.)

కబీ—జనకునిచిత్తమింకను పరిపక్వము గాలేదు. కానిమ్ము ఆతడరుదెంచునంతలో నొకసారి యాశ్రీరామచంద్రుని కీర్తించి యావల తండ్రిచెప్పినట్లుగా నూలు వడకుటకుఁ బ్రారంభింతును.

దండకము:—శ్రీరామ, రామా! జగద్దివ్యనామా! మనోహరమసంగ్రామ భీమా! గుణస్తోమ నీరూపువర్ణింపసాధ్యంబె ఘోరాటవిక గాలి యాహారమానట్లుగానిల్చి నిత్యంబు నిష్ఠాగరిష్ఠాత్ములై యోగమార్గంబుసాధింప యత్నించు మౌనీంద్రులే నిన్ను వర్ణింపలేరన్న చో మూఢ బాలుండనై నట్టి నేనెట్లు వర్ణింపనేరన్ కృపాంభోధివై నీవదాంభోజ యుగ్మంబులన్ నాదు చిత్తబునం బాచుకొల్పక కటాక్షింపవే యిందిరాచిత్తచోరా! భవద్దివ్యనామంబు కీర్తించుభాగ్యంబు చేకూర్చవే నిన్ను సేవించి యానంద వారాసిలోదేలుచుండక గటాక్షింపవే ఘోరసంసార తాపత్రయా భీలదావాగ్నికిక జిక్కకుండక గటాక్షింపవే భక్తలోకైక పాలా నమస్తే నమస్తే నమః.

(ధ్యానమున మునుంగును.)

తెరవాలును.



ద్వి తీ య ర ం గ ము.

[రాట్నముచెంత కబీరు ధాన్యమున మునిగియుండును, తమాల్ దాసు !

అతని భార్యయు దూరమున ప్రవేశింతురు.]

తమా—ఇదేనా ! కుమారుఁడు రాట్నమును వడకుచున్నాఁడంటివే .

రాట్నము వడకుట యిట్టిదేనా ?

భార్య—అదేమో చిత్రముగానున్నది. మీరు వచ్చుట కించకముందు నే నామరుగుననుండి రాట్నపుమ్రోతను స్పష్టముగా వినియుంటిని. కావుననే మీతో కుమారుఁడు రాట్నమువడకుచున్నాడని వచించితిని.

తమా—(కోపమున) కబీర్ ! ఏమిచేయుచుంటివి. రాట్నము వడక మనిన నిద్రించుచుంటివా ?

కబీ—(ఉలికిపడిలేచి) జనకా ! ఊమింపవలయును. నేను నిద్రించుట లేదు. మనోనయనములకు సాక్షాత్కరించిన యాపరంధాముఁడగు శ్రీరామచంద్రుని స్తుతించుచుంటిని.

తమా—మంచిపనిచేయుచుంటివి. కాలమంతయు నీవిధముగా వృథగా వించిన పొట్టగడచుటయెట్లు—చూచితివా ఉదయమునుండియు కష్టపడినను యావస్త్రమునేయుట పూర్తిగాలేదు. (అని మగ్గము వంకకు జూచును.) ఆ, ఇదేమి. ఈవస్త్రమును పూర్తిగానేసి యెవ్వరిట్లు మడతబెట్టియుంచిరి. కబీర్ ! నీ నామగ్గముచెంత కేగనేలేదుగదా !

కబీ—లేదు.

తమా—అయిన నిది యిచ్చటి కెట్లు వచ్చినది.

కబీ—ఆ శ్రీరామచంద్రుఁడద్దాని నిచ్చటబెట్టియుండును. నీవు నేయ విడచినభాగమునుగూడ నాతఁడే నేసియుండును. సాదేహపడ

కుండు. అవస్త్రమును నాచేతికిండు. శ్రీరామునివస్త్రము గా  
వున యీతని కైంకర్యమునకై యేభక్తునకో యొసంగెదను.  
తమా—మంచిపనిచేయుదువు. ఆమాత్రము మేమును చేయగలము.

గీ. ఉన్నదంతయు రామున శ్రీ కూడ్చిపెట్టి  
యొంటిప్రొద్దులతోడ, శుశుక్ష్మోపవాస  
భరముతోడను కష్టసంభరితముగను  
జీవనము సేయనుంటివే శ్రీ చెనటిపోల్కి.

ఇన్నిదినములవఱకును నేను శ్రమపడి తయారుచేసినదానిని భక్తుల కొ  
సంగెదవా ? మనుగడకు మార్గమే యెఱుంగవా ?

కబీ—మనుగడనుగూర్చి మనకంత విచారమేల? ముల్లోకముల సృజింప  
బెంప పోషింప నాజగద్రక్షకుఁడుండగా మనమూరక పరితాప  
పడుటెందులకు ?

చ. జగతిసృజింప బెంపగను శ్రీ సంహరణం బొనరింపక ర్తయా  
ఖగపతివాహనుండు కలుశ్రీగణ తమకంబున జీవయాత్రకై  
యగపడదొక్కమార్గమని శ్రీ యాత్మగతంబున నీవిధాన పె  
న్వగగొననేల? దీనజనబాంధవుపాదము లాశ్రయింపుమా.

తండ్రి ! దీనజనబాంధవుండును రఘువంశాబ్ధిసోముడునగు రామచంద్రుని  
పాదరాజీవముల నాశ్రయించినయెడల మనుగడనుఁగూర్చి మనంబున  
నావంతయు చింతిల నగత్యము లేదు. పుట్టించిన యారాముండు పోషిం  
పక విడచునా ?

తమా—అట్లని యొకమూలగూర్చున్నయెడల భగవంతుఁ డేపూట  
కాపూట నీకన్నముదెచ్చి యొసంగునా? ఏమి నీవెరి. ఇట్టి  
యసంగతవాక్యము లిఁకఁ గట్టిపెట్టుము.

కబీ—తండ్రి ! నే నసంగతవాక్యము లాడుచుంటినా ?

తమా—నాతో వాడింపకుము. (మగ్గముపైనున్న వస్త్రమునుగొని వచ్చి కబీరునకొసంగి) ఈవస్త్రమును బజారునకు గొనిపోయి విక్రయించి క్రియధనమును గొనితెమ్ము.

కబీ—(వస్త్రమునుగైకొని) జనకా ! తమ రాజ్యాపించినట్లుగా నిద్దానిని బజారునకు గొనిపోయెదను. అచ్చట నీవస్త్రమును తప్పక విక్రయింపవలయునంటిరే యిది యెట్లుసాధ్యమగును ?

తమా—ఒక్కవస్త్రమును విక్రయింపజాలవా ?

కబీ—ఎవ్వరును దీనిని గొనుటకు రాకున్న యెడల నేమిసేయవలయును?

తమా—ఇంత చక్కటివస్త్రమును గొనుట తెవ్వరును సంకోచింపరు.

కబీ—అవిషయమై యిప్పు డెట్లు నిర్ణయింపగలము.

తమా—నీతో వాడించుట చాలకష్టముగా నున్నది. ఎవ్వరును దీనిని గొనకున్న యెడల నీవు గృహమున కరుదెంచునపు డిద్దానినిగూడ గొనిరమ్ము.

కబీ—ఇట్టికార్యమును అనుభవనీయులగు తమరే—

తమా—నాకు వేరుపనియున్నది. ఈమాత్రపుకార్య మొనర్పలేవా పోయిరమ్ము. నీ వరుదెంచునంతలో మగ్గముపై నింకొకవస్త్రము బడవైచి నేయుటకారంభితును.

(తమాలు భార్యతో నిష్క్రమించును.)

కబీ—(అనుబంధమును బాడుచు నిష్క్రమించును.)

తృతీయరంగము.

బజారుషీధి:—కబీరు వస్త్రమును బెట్టుకొని కూర్చుండియుండగా తెరలేచును.

కబీ—లీల మానుషవిగ్రహుండగు శ్రీరామచంద్రుని మహిమావిశేషము లిట్టివని వక్కాణింప నసాధ్యములుగదా? రాముడు సమస్త

సద్గుణాభిరాముఁడు, నిర్వికారుఁడు, దీనజనమందారుఁడు, రామ నామామృతమును దనివిదీర గ్రోలని మానవునిజన్మము నిర్భక్ మనుటలో నావంతయు నసత్య ముండబోదు.

[ప్రవేశము కొందఱుపౌరులు.]

1 పౌరు—(రెండవవానితో) ఓయీ! ఈవస్త్రమును దిలకించితివా ?

2 పౌరు—(చూచి) బాగుగ నేయున్నది. కాని మనవంటివారి కందు బాటులో నుండదు. ఏదో సామాన్యరకమునుగాని యింతవెల గల్గినవస్త్రములను ధరించుటకు మనమేమి భాగ్యవంతులమా ?

1 పౌరు—సీభాగ్యము చట్టుబండలుగానూ చూచుటకేని నోచుకొన లేదా ? ఎంతచక్కగానున్నదో తిలకించితివా ?

3 పౌరు—చూచినంతమాత్రమున ధరించినట్లుగానూ ? రండు రండు. యావలికేగి కొనవలసినవానిని గొని వేళయున్నయెడల దిరుగ వచ్చి సావకాశముగా జూడవచ్చును రమ్మ. రమ్మ. ప్రొద్దు పోవుచున్నది.

కబీ—అయ్యలారా ! మీ రీవస్త్రమును విలుచుకొందురా ?

2 పౌరు—నాయనా ! మే మంతటిభాగ్యవంతులముగాము.

(ముందునకు నిష్క్రమింతురు.)

కబీ—ఏమిది ? చిత్రముగానున్నది. ఈవస్త్రమును గాంచిన వారెల్లరును తామీవస్త్రమును గొనునంతటి భాగ్యవంతులము గామని వచించుచుండిరి. నేను తొలుత నాజనకునితో వచించినట్లుగా దీనిని విక్రయింపజాలనని తోచుచున్నది. ఏమిచేయుదును. జగద్ర ఝకుండగు నాపరాత్పరుడే గలఁడు. అతనియనుగ్రహమున్న నెట్టికొడువయు లభింపదు.

[ప్రవేశము ఒక బ్రాహ్మణుఁడు.]

బ్రాహ్మ—ఓయీ ! ఈవస్త్రముతో నిచ్చటగూరుచుంటివేమి ?

కవీరు—అయ్యో ! దీనిని విక్రయించుదలంపున నిచ్చోగూరుచుంటిని.

బ్రాహ్మ—ఏదీ ! పెద్దకాలపువాడను యీవస్త్రముక్కింతజూడనిమ్ము.

కవీరు—పరికింపుడు. (వస్త్రమునందించును.)

బ్రాహ్మ—(చూచి) ఇది నీ వనుకొనునంతమంచిదిగాదు గాని వెలయెంత?

కవీరు—విప్రో తమా ! ఈవస్త్రమునకే వంకలు దిద్దుచుంటిరా? ముద్దులు మూటగట్టునట్లుగా నున్న యీవస్త్రముకంటె ను త్తమమైనది వేరొండుగలుగునా ?

బ్రాహ్మ—ఆపరిపాటిమాటలకేమి లెమ్ము. దీనినెంతకు విక్రయింపదలంతువు.

కవీరు—తమరు సర్వజ్ఞులరు. బట్టలనాణె మెఱింగినవారు. అట్టియెడ నేను వెలజెప్పవలయునా ?

బ్రాహ్మ—నాణ్యమెఱింగినవాడనైనను-నీవు వెలజెప్పకున్న—

కవీరు—నేను జెప్పనదేమున్నది. తమరే వెలనిర్ణయింపుడు.

బ్రాహ్మ—నే నెంతకడిగినను నీకుఁ గప్పముదోచును - కావున నీవెంతకు విక్రయింపదలంచితివో మున్నుండుదెల్పుము. నా కావెలనచ్చినయెడల విలుచుకొనియెదను.

కవీరు—నాజనకుఁ డీవస్త్రమును విక్రయించుమని యాజ్ఞాపించెనే గాని యేవెలకమ్మవలయునో దెలుపలేదు.

బ్రాహ్మ—నాకుదోచినవెల నొసంగుదును. గై కొనుము.

(రెండు రాగినాణెముల నొసంగును.)

కవీరు—(రిచ్చవడి) భూసురాగ్రణీ !

గీ. మురువుజూపుచుముద్దులు శ్రీ మూటగట్టు  
వలువకుఁదగు మూల్యముగ నేశ్రీబులనొసంగి  
మోసమొనరించి వస్త్రంబు శ్రీ బొందుకొరకు  
యిట్లు పల్కెదవనుచు నే శ్రీ నెఱుగనొక్కొ.

తమరొసంగ నెంచిన యారెండు నేబులకును యొక్క గోచిగుడ్డయైన దొరు కదు. స్వామీ! తమరిక దయసేయుడు. మీ యెద్దానిని గొనకున్నను నాకు విచారముండదు.

బ్రాహ్మ—ఓయీ! నీవు చెచ్చినవస్త్రమునకుఁ దగినవెల నిర్ణయించి తిని. నీమనంబున ననుమానమున్నయెడల నెవ్వరినైన బ్రశ్నింపుము. గోచిపాతకై వడి నున్న దీనికింతకంటె నెక్కువవిలువ యొసంగవలయునా? ఈసమీపమునం దుండువారిలో నెవ్వనినైన బ్రశ్నింపుము.

ఉ. బాలుడవయ్య నీవు పరిపాటియెఱింగిన మేటివ ర్తకుఁ  
బోలినచింపసాగితివి శ ముద్దులుమూటగ గట్టునట్టుచీ  
పీలికయున్న దేమొకొ విరవేకముగల్గిన వారువిన్ననీ  
వేళనుసూడుమాటలను శ వేగవచింపుమ గేలిసేయరే.

ఇయ్యది దుకూలమని భావించుచుంటివేమో యెవ్వరినైన బిలిచివారలకు జూపింపుము. వారు నేను నిర్ణయించిన వెలకెక్కుడుగా నొసంగుచునన సంకోచింపక నొసంగెదను.

కబీరు—భూసురాగ్రణీ! నాకుఁ గన్నులులేవా? ఒకరినిబిలిచి యడుగుతుందులకు? ఇయ్యది నీకుఁ బీలికగాదోచుచున్నది గాబోలును. అట్లైన శ్రమపడి సంపాదించి చిరకాలమునుండి దాచుకొనియున్న నేబుల నేలవ్యయపరచెదవు. వానిని నీచెంతనేయుంచుకొనుము.

బ్రాహ్మ—చాలింపుము. నీవు ప్రొద్దుటినుండియు నిచ్చటనేగూర్చుంటివి గదా యని కరుణించి వస్త్రమును గొనుటకు వచ్చినందలకు బాగుగా మాటలాడుచుంటివి. నేను జెప్పినట్లుగా యీరెండు నేబులనుగ్రహించి వస్త్రమునొసంగుము. అట్టిచ్చుటకంగీకరింపనిచో—నితరులెంతయొసంగెదమని వచించిరో చెలుపుము.

కవీరు—అయ్యా ! తమ రీవస్త్రమును విలుచుకొననరుదెంచి యుండలేదనుట విశదమగుచున్నది.

బ్రాహ్మ—వస్త్రమును గొనుటకుఁ గాకున్న మరెందులకు వచ్చితినిని దలంచుచుంటివి?

కవీరు—ఈమకూలమును వెలయొసంగకుండగనే గ్రహింపవలయునను సంకల్పముతో నరుదెంచియుందురు.

బ్రాహ్మ—అట్లే తలంచుచుంటివి. నేను రెండుడబ్బులనిచ్చెదనని వచింపలేదా ! ఇయ్యది యంతకెక్కుడువెలగలదిగాను.

కవీరు—రెండు నేబుల నిచ్చెదననుటచేతనే యట్లు తలంపవలసివచ్చుచున్నది.

బ్రాహ్మ—పోనిమ్మటే తలంపుము.

కవీరు—ఇంక నీ వేడుక బేరములెందులకు—

బ్రాహ్మ—వస్త్రము నూరకగొనుటకు వచ్చితినింటివిగదా ? కానిమ్మదియే నిక్కువము గావించెదను. నిన్నీవస్త్రమును నాకిమ్మనియర్థించెదను.

కవీరు—మహాశయా ! తమవంటివారర్థించుచుండగా లేదని వచించుట లగ్గుగాదనుటెఱుంగుదును. కాని ఇయ్యది నావస్త్రముగాదు. దీనిని విక్రియించి ద్రవ్యమునుదీసికొని గృహమున కేగవలయును లేకున్న నాజనకుఁడు కోపించును.

బ్రాహ్మ—ఓయీ ! నేను చక్కగా చదువుకొనినవాడను. నాయట్టిపండితుఁడు ప్రతిగ్రహీతగా లభించుట నీ పూర్వపుణ్య విశేషమని తలంపుము.

చ. చదివితినెల్లశాస్త్రముల ॥ సాంతముగా గురువర్యుచేత నిం  
పొదవగృహస్థధర్మముల ॥ బొందితి వేదరికంబుచేత నా

పదలమునింగియుంటిని కృపాపరతకా కరుణించినేడు యీ

ముదుసలిపండితాగ్రణికి శ్రీ పుట్టమొసంగి సమాదరింపవే.

కబీరు—నే నస్వతంత్రుడను. తమకొక్క వస్త్రమొసంగిన పుణ్యమేయగు  
నైనను తండ్రియాజ్ఞకు భిన్నముగ వర్తింపజాలను.

బ్రాహ్మ—ఓయీ ! నిక్కము వచించుచుంటిని. ఇంకనీకు నాయట్టి ప్రతి  
గ్రహీత లభింపడు. ఇప్పుడు నాపల్కులాల్లింపకున్న యెడల ముం  
దుముందు నీవే విచారింపగలవు.

చ. పలుపురచెంత కేసరిగి శ్రీ పల్లరువేడెడి వాడగాను ని  
ర్మలహృదయంబుతో బిలచు శ్రీ మాన్యులపాంతకుగాక వేరుచో  
లుల కరుగంగబోను కరడుంగడు మెత్తనివాడ నాకు నీ  
పలువ నొసంగినంతనె శుభంబులుపెక్కులు గల్గు నమ్ముమా.

కబీ—అయ్యా! తాము మహానుభావులు. మీవాంఛితమీడేర్పకుండుట  
భావ్యముకాదు. తండ్రి దండించు ననుభయమున నింతవరకు సం  
కోచించు చుంటిని. కానిండు. నాజనకునకు నేనెట్లోసమాధాన  
మొసంగుదును. ఈవస్త్రమునం దర్థభాగమును గొనుడు.

(వస్త్రమును తీరించి యొసంగును.)

బాహ్మ—(గైకొని) వత్సా ! సంతసించితిని. నీవు పరమభక్తాగ్రేసరుడ  
వయ్యెదవు; గాని గురువద్యుననుగ్రహములేకున్న నభివృద్ధి గాం  
చుట చుష్కరముకావున వారణాశీపురవరంబున నుండురామా  
నందులవారి నాశ్రయింపుము. పొమ్ము నీకు శుభమగును.

(బ్రాహ్మఁడు నిష్క్రమించును.)

కబీ—ఈభూసురాగ్రణి వచించిన పలుకులఁ గొంత సత్యమున్నది. గురు  
జనసేవనమునగాని పరమార్థము చేకూరదు. అతఁడు చెప్పినచో  
ప్పున వారణాశీ ఔత్తమున కరిగి రామానందులనే యాశ్రయిం  
చెదను. కాని వారణాశీకేగుటకుఁదగిన యుపాయ మాలోచింప



వలయును. (ముందునకు జూచి) ఏమిది. అప్పుడే తమం బెల్లెడల నలము కొనినది. వర్తకులెల్లరును తమతమవస్తువులు సరుదుకొని గృహానుష్ఠులగుచున్నారు. ఇంకనిచ్చటచేయదగిన దేమున్నది. శేషించిన యీవస్త్రమును గొనిచని జనకుని క్షమింపవలసినదిగా ప్రార్థించెదను.

(నిష్క్రమించును.)

తురీయరంగము.

[ఒకవీధి:—బ్రాహ్మణ వేషధారియగు శ్రీరాముడు, తమాలు.]

తమా—అయ్యా! అంగడివీధియం దొక వస్త్రము నమ్ముటకు బంపబడిన నాకుమారుని దిలకించియుంటిరా?

బ్రాహ్మ—చూచితిని.

తమా—ఆతఁ డావస్త్రమును విక్రయించెనా?

బ్రాహ్మ—లేదు వస్త్రమును విక్రయించినయెడల నీవరకే గృహమున కరుదెంచియుండును.

తమా—అయ్యది విక్రయింపబడకున్నను- యీవరకింటికి జేరుకొనవలదా?

బ్రా—వస్త్రము విక్రయింపలేదు. దానమొసంగి యుండెను.

తమా—ఏమి! వస్త్రమును దానమొసంగెనా?

బ్రా—అగును. కావుననే యింటికి రాకుండెను. ఒకబ్రాహ్మణునకు సగము ముక్కను, వేరొకఫకీరున కొకముక్కను దానమొసంగి రిక్త హస్తములతో నింటికరుదెంచిన నీవు దండింతువేమోయను భయమున నొక్కచో తలదాచుకొని యుండెను.

తమా—తమ కీవృత్తాంతమంతయును నెట్లు దెలియ వచ్చెను?

బ్రా— ఆతఁడు ఘోరమునకు వస్త్ర మొసంగునమయమున నేచుచెంతనే  
యుంటిని. ఆనమయమున నాయరువురకును జరిగిన సంభాషణ  
ము వలన కొంతవరకు దెలియఁగల్గితిని.

తమా—ఆతఁడు దాగొనియుండె నంటిరే !

బ్రా—కుతూహలమున నాతనిని గొంతవరకు వెంబడించితిని.

తమా—ఆతఁ డిప్పు డెచ్చటనుండెనో దెలుపగలరా?

బ్రా—తెలిసినందువలన ప్రయోజనమేమి. నే నాతనిని జూపించెదను.

నా వెనువెంటరమ్ము. కాని యాతని నేమిచేయ నెంచితివి?

తమా—చక్కగా బుద్ధిగరపుదును.

బ్రా—మంచిది. రమ్ము నీకాతనిఁజూపెదను.

(ఇరువురును పరిక్రమింప తెరయెత్తబడును.)

[ఒకగుడిసెయందు కబీరు గూర్చుండి యుండును.]

బ్రా—తమాల్ ! జూచితివా ! కబీరు డెచ్చటనుండెనో దిలకించితివా ?

పోమ్ము. ఆతని నావస్త్రమును గూర్చి ప్రశ్నింపుము.

తమా—కబీర్ ! అచ్చట గూరుచుండి యేమిచేయుచుంటివి ? రమ్మా

వలకు. ఇంత చీకటిపడునంతవర కింటికేల రాకుంటివి ?

(కబీరు వెలి కరుదెంచును.)

తమా—ఏమి మాటలాడవు?

కబీ—(నిరుత్తరుఁడైయుండును.)

తమా—వస్త్రమును విక్రయించితివా?

కబీరు—లేదు.

తమా—ఏదావస్త్రమునిటుదెమ్ము.

కబీ—తండ్రీ ! యావస్త్రమును దానపూర్వకముగా నొసంగితిని.

రామచంద్రుని కటాక్షమున లభించినదానిని రామచంద్రునకే  
యర్పించితిని.

తమా — ఓరీ! మూర్ఖా! నీకెప్పుడు జ్ఞానము గలుగును ?

గీ. పూటగడచుటకేనియు శ్ర భక్తిలేక  
నవయుచుంటి మటంచు మరనంబులోన  
దలపబోవక వలువను శ్ర దానమిచ్చి  
వైచువార లున్నారె యీశ్వరునిధలోన-

నీయట్టివా రీజగానని కెన్నండును గలుగరనుట నిక్కము.

కవీరు—తండ్రీ! ఆగ్రహింపకుము.

తమా—ఛీ దుర్మతి! ఆగ్రహింపవలదనుచుంటివా? నేను నీ కేమనిచెప్పి  
పంపియుంటిని. నాయానతి నేల యతిక్రమించితివి? ఐశ్వర్యమున  
తులతూగువారలు చేసిన దానము చేయవచ్చునుగాని మనబో  
ట్లా దానమిచ్చుట?

కవీ—తండ్రీ! పొరబడుచుంటిమి. ఐశ్వర్యముగలవారలు ఐశ్వర్యగ  
ర్వంబున క్రిందుమీదెటుంగక కడుపేకైలాసమనుకొని తమ  
జీవితమునకు పరమావధి ధనసంపాదనమని తలంచి పిడికెడు  
బిచ్చమైనను బెట్టజాలరు.

తమా—(కర్రతో కవీరునుగొట్టి) పిట్టకొంచెము కూత ఘనమనినట్లుగా  
వాగగలవు.

బ్రా—(స్వగతమున.) తమాలనకు కుమారుఁ డెంతటి భక్తాగ్రేసరుఁడో  
దెలియుటలేదు. అతఁడు కవీరునకొసఁగిన యాప్రహరము నాశ  
రీరమునకు దగిలినట్లయ్యెను.

కవీ—రామచంద్రప్రభో! రామచంద్రప్రభో!

(బృహద్రథుఁడు శ్రీరాముని హాపమును ధరించును.)

కవీ—జయ్! శ్రీరామచంద్రమూర్తికి జయ్.

తమా—ధన్యోస్మి. ధన్యోస్మి.

కబీ—శ్లో. జయజయ రఘురామ శ్రీముఖాంభోజభానో  
జయజయ రఘువీర శ్రీమదంభోజనేత్ర  
జయజయ రఘునాథ శ్రీకరాభ్యర్చితాంధ్రే  
జయజయ రఘువర్య శ్రీశకారుణ్యసింధో.

శ్లో. ఆనందనందమరుణాధర మంబుజాక్ష  
మాపీతవస్త్రమతసీ కుసుమోజ్జ్వలాంగం  
అశాంతవర్ణ మతలంతమ మేయమాద్య  
మత్యాకృతిం రఘుపతింశరణంగతోస్మి.

శ్లో. స్మితాననంపద్మదళాయతేక్షణం  
వినీల మాణిక్యజతాంగశోభితం  
జటాకిరీటశరచాప లాంఛనం  
సమామ్యహంభానుకులాబిసోమం.

తమా—అపరాధిని స్వామీ ! కటాక్షింపుము.

శ్రీరా—తమాల్ ! ఊరక పుత్రవ్యామోహమునబడి యేలవిచారించె  
దవు. ఈతడు పరమభక్తగ్రేసరుడు. ఈతనిని తక్షణమ వారణాసి  
కంపుము. అచ్చట రామానందు లను గురువర్యుల నాశ్రయించి.  
తారకమంత్రోపదేశమును బడసి ధన్యుడుకాగలడు.

తమా—మహాప్రసాదము. (శ్రీరాముఁ డంతర్ధానుఁ డగును.)

కబీ—

శ్లో. కోదండదీక్షాగురుమాదిమూలం గుణాశ్రయంచందనకుంకుమాంకం  
సలక్ష్యణం సర్వజనాంతరస్థం పరాత్పరం రామమహం సమామి.  
కబీరుపాడుకొనుచు ముందుగ నేగుచుండగా వెనుకతమాలు సడచుచు  
యిరువురును నిష్క్రమింతురు.

(తెరవ్రాలును.)

# భక్తకవీర్

ద్వితీయాంకము.

ప్రథమరంగము.

[ఒకపీఠి .—విశ్వనాథం, నారాయణశాస్త్రి సోమావ  
ధాని మున్నగు పౌరులు.]

నారా—విశ్వనాథంగారూ! ఈవిషయంలో మనం పూరుకుంటే లా  
భంలేదు.

సోమా—ఊరుకోడమెందులకు. రామానందులవారిదగ్గరకేగి “యే  
మహామీరు తురకలకుగూడ గురుత్వము వహించుచున్నారే  
ఇదిన్యాయమా” అని అడుగుదము.

విశ్వ—అడిగినంతమాత్రాన నొప్పుకుంటాడటయ్యా!

నారా—అయితే నోరుమూసు కూరుకోడమేనా?

సోమా—మతం మట్టిగెడ్డపాలవుంతూండే ఊరుకోడానికి వీలేదు.

విశ్వ—ఊరుకోడమంచి దంటానా?

నారా—అయితే సాధనమేమోగూడా నెలవియ్యండి?

విశ్వ—ఓమాటూ ఆయనగారితో యీసంగతి ప్రస్తావించి చూద్దాము.  
అప్పటిప్రసంగమును బట్టి తరువాత చెయ్యతగ్గవని ఆలో  
చింతాము.

సోమా—ఓమాటూ అడగడం, తరువాత.....

విశ్వ—ఇది ఓరోజుతోటీ ! ఓపూటతోటీ తేలేవ్వవహారమనుకున్నా  
వా యేమిటి. ఇంతకీ ఆతురకాణ్ణి గట్టిగామందలించి అడిగి చూడా  
లికూడాను. లేకపోతే నిష్కారణంగా మనమంతా ఆనక యిబ్బం  
దిపడవలసి వస్తుంది.

నారా—సంగతినందర్బాలన్నీ తమరు బాగా యోచిస్తారనేగా తమ కీ  
సంగతంతా తెలియబరచేము.

సోమా—సాధక బాధకములు సరిగా ఆలోచించితేనేగాని వ్యవహారం  
లోకి దిగకూడదు. ఆనక ఆంక్షలనీ, శ్రీముఖాలనీ బయలుదేరితే  
కొంప నట్టేట్లో మునుగుతుంది.

విశ్వ—నాకు యింకొచ్చుపాపం తోస్తోంది. ఆపతకాపడిదా అంటే  
మనమంతా గోడమీదిపిల్లలలా యెలాకావలిస్తే అలా తప్పుకో  
డానికి అవకాశముంటుంది.

నారా—ఓ ! చెప్పుడి, నలుగురికీ బాగుంటుందని నలుగురు ఏకీభవిస్తే  
అలాజరిగిద్దాము.

విశ్వ—అతడు తురకాడుగదా ?

సోమా—అవును.

విశ్వ—తురకలకు మతాభిమానము హెచ్చు, కావున ఒక్క ఖాజీకి  
పుర్రెక్కించినయెడల యిందలి నిజానిజములు బయటబడును.

సోమా—మీరుచెప్పింది నాకర్థంకావడం లేదు.

విశ్వ—(నవ్వి) ఓఖాజీసాయేబుగారితో అయ్యా ! మీతురకవాడా  
కడు- మహమ్మదీయ మతమును నదలిపెట్టి హిందూసన్యాసికి  
శిష్యుడై నాడని చెప్పాలి.

నారా—చెప్పితేమాత్రం లాభమేమిటి? ఒకడుమతంలోనుండి విడిపోయే  
డంటే అతనికే, ఆఖాజీగారు మాట్లాడకుండా వూరుకుంటేనో—

విశ్వ—ఊరుకోకుండా చెయ్యాలి. ఒక్కడు విడిపోవడంగాను మతం. మతమంతా మటుమామమైపోతుందని చెప్పాలి. చెప్పడంతోటేగాదు. అలాజరుగుతుందని నమ్మించాలి. అప్పుడు కావలసినంత కల్లోలము బయలుదేరుతుంది.

పోమా—బాగుం దీవుపాయా. కాని మన మనుకున్నంతపని దీనివల్ల జరగడం దుర టము.

విశ్వ—కొంతగొడవ జరుగుతుందిగదా ? మూలమూలగ్లోవున్న వాళ్లందరి కీసంగతి వెలశాతుందిగదా ? ఆ పైమాట చూచుకొందాము.

పోమా—అనుకొన్నంతఫలితం లేకపోతున్నప్పుడు సంశ్చ్యైగలుగదు.

విశ్వ—అందుకు సాక్షిగా రామాయణలవారు లేరీ. తిరువాతకావలసినంత గత్తరగలుగ జెల్పవచ్చును.

నారా—మంచిది. కాని మనము మతాభిమానమెక్కువగాగల ఖాచీ సాహేబును లోబరి చుకొనుటకు ముందుగా యత్నింపవలయును.

పోమా—ఆభారము నేను వహించెదను.

విశ్వ—ఇంకా కాలస్యమెందులకు రండాప్రయత్నంలో వుందాము.

(అందరు నిష్క్రమితురు.)

విష్కంభము.

ద్వితీయరంగము

రామానంగుల యాశ్రమము.

[రామానంగులొక వ్యాఘ్రచర్మముపై గూర్చుండియుండును. నలువురైదుగురు శిష్యులు ప్రక్కగా గూర్చుండియుండు. తెరయెత్తవలయును.]

రామా—సగుణనిర్గుణోపాసకల సగుణమే యాత్మమైనది నిర్గుణోపాసకులకుఁ గావలసినంత మగుపరిమిది నామాచ్యుత సగుట కవకాశములేదు. నామాచ్యుతకు సగుణోపాసకమే కర్తవ్యము.

[ప్రవేశము—విశ్వనాథము, సోమనాథము, నారాయణాశ్రమి.]

విశ్వ—గురువర్యులగు రామానందులవారికి వందనసహస్రములు.

రామా—నారాయణార్పణము, కూర్మపంచము.

(లుదరుచు గూర్చుండురు)

విశ్వ—మహాత్ములగు తనువలన గొన్నిసందేహములు దీర్చుకొనవలసియిట్లు టరుదెంచియుంటిని.

రామా—కొనిమ్ము.

విశ్వ—సావకాశముగా నాలింపుడు. మన సంఘమునుండి జను లితర మతబోధకుల యపన్యాసములాలించి వారిబోధనలకుఁ జెవియొగ్గి యేల మతాంతరులగుచుండిరి.

రామా—ఎత్సా! అడుగవలసినదానినే యడిగితివి. ఒకమతమునుండి మరియొకమతములోనికి జనులు మారుచుండుట కనేకకారణములుండును. తన మతాచారములు తనకనుకూలినపుడు యెడల సాధారణముగా జనుడు తన కనుకూలించు నాచారములుగల మతము నవలంబించుచున్నాడు. అదాని నరికట్టుట శ్రావణ హుశ్యముగల మహిందూదేశమున నసాధ్యము. మరియు,



సీ. అధికారగర్వంబు శ్రీ ఆవహించుటచేత

స్వేచ్ఛగాదిదుగ బా శ్రీ లృఢేడువారు

ధనసంపదలకల్గి శ్రీ దనరుచుండుటచేత

యిచ్చవచ్చినటు చ శ్రీ రించువారు

ప్రభువులదయను సం శ్రీ పాపింపగాగోరి

యడుగులకు మడుగు శ్రీ లిడేడువారు

భుజశక్తిగల్గి పెం శ్రీ పొందుచుండుటచేత

భీతిలేకను విష్ణు శ్రీ వీగువారు

దేశమందున ప్రబలి వి శ్రీ దేశమతము

లందున నభిమానమునుగల్గి శ్రీ యార్యధర్మ

ములను నిరసించి తమబుద్ధి శ్రీ పూర్వకముగ

యితర మతబోధకుల నాశ్ర శ్రీ యింతురకట.

ఇట్టివారలగుగాడ సరియైనమార్గమునకు గొనినచ్చుట యసాధ్యము.

నారా—మతవ్యాప్తికై యితరమతములవారు యత్నించుచుండగా

మనమేల మనమతవ్యాప్తికై యత్నింపరాదు.

రామా—వత్సా! ఇప్పటికే జనబాహుళ్యము గల్గియున్న మనము

మరల మతవ్యాప్తికై యత్నింపవలసిన యగత్యమేమున్నది?

విశ్వ—ఇంతకంటె నన్యమగు కారణమేమియును లేదా?

రామా—మరియొక ప్రబలకారణముగూడ నున్నది. చెప్పిపెట్టిన బుద్ధు

లెంతకాలము నిలువగలవు. తొలుత తనకనుకూలముగానుండిన

యాచారములుగల మతమున ప్రవేశించినవాఁడు తుదకెప్పుడో

యొకప్పు డామతాచారముల నేవగించుకొనును. కావుననే

యాచారములు మతమను నది జన్మతః గలుగునని వక్కాణించి

యున్నారు.

విశ్వ—ఇతరమతములోని వారలను మనమతములోనికి జేరనీయవచ్చునా?

రామా—జేరనీయరాదు.

విశ్వ—ఇతరమతములవారికి హిందూమత సాంప్రదాయముల ననుసరించి హిందూడైవతముల నారాధించుమని మంత్రోపదేశమును చేయవచ్చునా?

రామా—చేయరాదు.

నారా—(నవ్వును.)

రామా—నవ్వెదవేమి?

విశ్వ—ఒకమహమ్మదీయునకు తాము తారక మంత్రోపదేశము గావించి యుండి రటగాదా?

రామా—నేనా?

నారా—స్వామీ! అగును. తమరే మంత్రోపదేశ మొనర్చిరట.

రామా—చెప్పెడివానికి చెవులు లేకున్న విన్నెడివానికైన వివేకముండ నలదా? ఆపలుకులను మీ రెట్లునమ్మిరి?

విశ్వ—మేము నమ్మితిమో లేదో యావిషయ ముండనిండు. లోక మంతయును గగ్గోలుపడుచున్నది. తలకొకవిధముగా తమ్ముగూర్చి శపథకొనుచున్నారు.

రామా—ఏమని?

విశ్వ—ఒకతారకకు తారకమంత్రోపదేశ మొనర్చిరని.

రామా—కట్టిప్రవాదము పుట్టటకు కారణమేమి?

విశ్వ—ఆతారకయే బహిరంగముగా తాను రామానందాలచారి నాశ్రయించి తారకమంత్రోపదేశమును బడయగల్గితిని చాటుచున్నాడు.

రామా—ఇది నిక్కమా?

విశ్వ—తమతో ససత్వమును బల్కువమా ?

నారా—ఆతురకవానిని దండింపవలయునని గూడ యత్నించి మహా  
మృదీయులను పురికొల్పితిమి. ఆతఁడు వాఁతో వాదప్రతివాద  
ముల గావించి వారెల్లరను నోడించెను.

విశ్వ—ఆకారణమున నాతఁడు తమవలననే తారకమంత్రము బడసి  
యందెనని లొకమంతయును దలంచుచున్నది.

రామా—చిత్రముగానున్నది. ఆతనిపేరెవ్వరు?

నారా—కబీరు.

రామా—ఆతని నెప్పుడును జూచినట్లు గూడ జ్ఞప్తి లేదు. కానిండు. ఆత  
నిని నేనే యడిగిజూచెదను.

విశ్వ—అట్లు గావింపవలసినదని ప్రార్థించుచుంటిమి.

నారా—ఉపేక్షించిన యపాయము గలుగును. సంఘమునకు సంభవించి  
న యాపద యింత నంతట దీరునది గాదుగదా ?

రామా—ఉపేక్షించు తెందులకు. ఆతనిని నాకెప్పుడు జూపగలరు.

సోమా—ఎప్పుడో యననేల. తమ దిప్పుడు మాతోనరుదొంచిన యాత  
నిని జూపగలము.

నారా—ఈప్రక్కచీధిలో నాతఁడు రామనామసంకీర్తనమే మోక్షసా  
మ్రాజ్య మందట కుత్తిమసాధన మని ప్రబోధించుచున్నాఁడు.

రామా—అయిన నాలస్య మెంగలకు లెండు. ఇప్పుడే యాతనిని మంద  
లించి వత్తము.

(అందఱును నిష్క్రమింతురు.)

తృతీయరంగము.

ఒకవీధి.

[కబీరుపాడుచుప్రవేశించును.]

కబీరు—(పాడుటచాలించి.)

సీ. రామచంద్రునిపాద శ్ర రాజీవయుగళ సం  
 సేవయే ముక్తిని శ్ర జేర్చుపథము  
 రామచంద్రుని దివ్య శ్ర నామసంకీర్తన  
 మే యపవర్గ మి శ్ర ప్పించుగురుఁడు  
 రామచంద్రునిగుణ శ్ర స్తోమమాలించుట  
 యానందమొనగూర్చు శ్ర నట్టిహితఁడు  
 రామచంద్రుని కన్నులకు నింపుగదిల  
 కించుటే ముక్తినిశ్చించుతండ్రి  
 కాన తుచ్ఛములగు నైహి శ్ర కములజిక్కి  
 వెతలబడకుండ రాముని శ్ర ప్రేమమయుని  
 భక్తిమీరంగ మీమనఃపద్మమందు  
 నిలిపి పూజించి వేగ సత్ఫలముగొనుఁడు.

రామచంద్రుఁడు ముల్లోకాభిరామఁడు, సుగుణాభిరామఁడు, జానకీకా  
 ముఁ డత్యంతసులభుఁడు, తన్నునమ్మిన భక్తకోటికి సాన్నిధ్యమిచ్చికాపా  
 డునంతటికారుణ్యమూర్తి, శరణుగోరినయంతపగవానితమ్మునకు- విభీష  
 ణునకు లంకారాజ్యమొసంగి యాదరించెను. ఇంతకంటె కరుణాళుఁ డె  
 చైననుండునా? ఎంగిలిఫలములనర్పించిన శబరికి నపవర్గమిచ్చిన దయాగు  
 ణుఁడు-తననామ మనవరతంబును భక్తితో స్మరించునట్టి భక్తులయాపద  
 లడంచి, సంసారసాగరమునందు మునుంగకుండ నరసిరక్షించుచు తుదకు  
 దనసాన్నిధ్యమొసంగుననుటలో నతిశయోక్తిలేదు. సోదరులారా !  
 రామనామామృతమును తనివిదీర్ఘగ్రోలి యానందింపుఁడు.

[ప్రవేశము రామానందులు మున్నగువారు.]

నారా—స్వామీ! ఈతఁడే కవీరు.

రామా—పరికించితిని.

(కవీరు రామానందులనుగాంచి నమస్కరించును.)

కవీ—గురుదేవునకు కవీరునామధారియగు శిష్యుఁడు నమస్కరించు  
చున్నాఁడు.

రామా—కవీర్! నీపలుకులు నీ చేతలవలె విచిత్రముగా నున్నవి!

కవీ—స్వామీ! అట్లు నెలవిచ్చెదరేల?

రామా—నీవు తురుష్కుఁడవై యుండియు రామనామము జపించుచుం  
డుట చిత్రముగాదా? ఇంతేగాక నీవు నాకు శిష్యుడవని వచిం  
చుచుంటి విది కడుంగడుచిత్రముగా నున్నది.

కవీ—మహాశయా! నేనుయధార్థముగా తమ శిష్యుఁడనే యగుచును.  
కావుననే యట్లు పలికియుంటిని. తమవలననే నేను తారకము  
బడసియుంటిని.

రామా—నీకు నే నుపదేశము గావించితివా? ఇట్లసత్యము లాడకుము.  
మావంటివారు నీ యట్టితురుష్కునకు తారకమంత్ర ముపదేశిం  
తురా? ఏల మమ్ములనుగూడ నపయశఃపంకమున గూలద్రో  
యనెంచితివి?

కవీ—మహాత్మా! నిక్కము వచించుచుంటిని.

రామా—నావలన తారకము నెప్పుడు బడసితివి?

కవీ—స్వామీ! నేను పెక్కామడలదూరమునుండి తమదర్శనార్థ  
మరుదెంచి యుంటిని. తమ మరముచెంత కెన్నిసారులో యరు  
దెంచియుంటిని. కాని యేమిలాభము. అచ్చటనున్న విప్రులు  
తురుష్కుడవగు నీకు స్వాములదర్శనమే లభింపదు. మరమున  
కనేకులు వచ్చుచుందురు. నీయట్టియపవిత్రు లిందుండరాదు పో

వలసినదని పారద్రోలియుండిరి. అప్పుడు నేను తమవలన తారకమును బడయగోరి తాము నిత్యమును గంగానదికి స్నానార్థము వేకువనే వెడలుచుందురని విని యామరునాడు తమ మూర్ఖమున బడియుంటిని. చీకటిలో నరుదెంచుచు తాము నాశిరముపై పాదమునుంచి యెవ్వనినో దన్నియుంటిననుభావమున “రామ రామ” యని వచించిరి. అదే తారకముగా గ్రహించి నిరంతరము జపించుచుంటిని ఇందువలన నేను తమకు శిష్యుకోటిలోని వాడనైతిని.

రామా—శిష్యుని లారకమంత్రోపదేశమగునా ?

కబీ—మహర్షిసత్తములు వాల్మీకుఁకుపదేశించినది తారకముగాదా ?  
అయ్యదియే మంత్రోపదేశమైతప్పు డిలభ్యదిగాకుండునా ?

రామా—విశ్వనాథం! నారాయణశాస్త్రీ! మీయనుమానము నిచ్చుటయైనదా ?

విశ్వ—అయ్యది మంత్రోపదేశము గాజాలదు. విప్రసత్తముల నెక్కి సక్రమములాడుటకు సంకల్పించి యిట్లనుచున్నాఁడు. ఇట్టివాఁడు శిష్యార్హుఁడగును.

కబీ—నేను నిక్కువమెఱింగించితిని. తమ రేశిక్ష విధించినను సంతోషపూర్వకముగా ననుభవించెదను.

రామా—నయవంచనులకు పాదుకాప్రహారమే శిక్ష.

(పాదుకను విసరును.)

కబీ—(తనకు తగిలినపాదుకనుగ్రహించి) స్వామీ! కటాక్షించితిని. ఆ నాఁడు తమరు నాకు మంత్రోపదేశ మొనర్చినందులకు సాక్షులు. లేరను లోపమునుదీర్చిరి.

విశ్వ—ఓరీ మతద్రోహీ!

[తెరలో]

ఊరకకలహింపకుండు. శ్రీశుకుని యపరావతారమగు నీ కబీరు దాసునకు రామానందులు గురువులు. ఇయ్యది పరమాత్ముని నియమానుసారముగా జరిగినది.

రామా—అహా ! యశరీరవాణిగూడ యీవిషయమున సాక్ష్యమొసంగుచున్నది.

విశ్వ—మహాత్మా ! తమయెడ నపచారము గావించితిమి.

(నమస్కరించును.)

రామా—(విశ్వనాథముతో) ఓయీ ! నీవు నామెడ నెట్టియపచారమును గావించియుండలేదు. నీవు మన్నింపగా కబీరుదాసును క్షమాభిక్ష గోరవలయును.

విశ్వ—అయ్యా ! నే నొకతరకవానిని క్షమాభిక్షగోరవలయునా?

రామా—వత్సా ! విశ్వనాథా ! ఏమనుచుంటివి? అచిఁడు తరకవాడనుచుంటివా? అశరీరవాణి పల్కులాలించియుంటివా? శ్రీ శుకుని యపరావతారుడని వచించి యశరీరవాణిపల్కులు నీకు వింబడవయ్యెనా? నీవు వర్ణ విచక్షత గలననుచుంటివా? వర్ణ విచక్షతశరీరములకుగాని యాత్మకు లేదనుట యెఱుంగనా? జీవాత్మకును పరమాత్మకునుగల సంబంధ మొక్కసారి తలంపుము. అగ్రవర్ణుడనని భావించుకొనుచుండిన నీయం దేయాధిక్యత గలదో నిరూపింపగలవా? నాయనా! దేహభిమానమును త్యజింపుము.

విశ్వ—అనుగ్రహింపబడినాడను.

(కబీరునకు రామానందుగాక తక్కినవారెల్లరును నమస్కరింతురు.)

కవి—సోదరులారా ! నాకేల నమస్కరింపవలెను. మీకును నాకును రక్షకుండగు శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కరింపుడు. ఏమహా

త్తుండు తన వినోదంబునకై సంకల్పమాత్రమున సమస్తజగంబుల సృష్టించి, పోషించి, సంహారము గావించుచుండు నాపరమాత్మునకు, యాపరంథామునకు యాజగన్నాటక సూత్రధారునకు, జానకీచిత్తచోరునకు నమస్కరింపుడు. అతడే మిమ్ముచు నన్నునుగూడ క్షమింపగలడు.

రామా—నత్సా కబీర్! నీవునేటినుండియు భక్తకబీరను నామముచు భరించి రామదాసువై మతవైషమ్యముల రూపుమాపి హిందూమహమ్మదీయోద్ధారకుడవై యశంబుగాంచుము.

కబీ—గురుజనంబుల యాసతి నిర్వర్తింపబడుగాక.

(రామానందులు శిష్యులతో నిష్క్రమించుచు )

కబీ—

శ్లో. వందే సూర్యశశాంకలోచనయుగం వందేజగత్స్పృశం  
వందేపత్ర సహస్రపద్మనిలయం వందేపురారిప్రియం  
వందేరాక్షస వంశనాశనకరం వందేసుఖాశీతలం  
వందే దేవప్రీతిద్రాకోటినితం వందే సధారాఘవం.

శ్లో. సకలవినుత రత్నం సత్యవాక్యార్ధరత్నం  
శమదమగుణరత్నం శాశ్వతానందరత్నం  
ప్రణయోలయరత్నం ప్రస్ఫుటజ్యోతిరత్నం  
పరచుడదివిరత్నం పాతు మాం రామరత్నం.

(పాడుకొనుచు నిష్క్రమించును.)

తెర్రవాలును.



# భక్తకవీర్

తృతీయాంకము.

ప్రథమరంగము.

నిలాసినిమందిరము. విలాసిని యొక సోపాపై గూర్చుండియుండును.

[వినయశీలుఁడు, తారాచరణుఁడు, సుగుణాచందమున్నగు పిలు లుచితౌ  
సనములపై గూర్చుండియుండగా తెరమెత్తబడును ]

విన—ప్రేయసీ ! ఈదిఁమున నాయాచందమునకు భంగముగల్గింపకుము.  
నీగానామృతమును నాకును నామిత్రులకును జవిజూపి చెచ్చి  
నందవారాశి నోలలాడింపుము.

విలా—మీ కేసుని ప్రత్యుత్తర మీచూనలయునో తోచును.

విన—ప్రత్యుత్తర మగత్యములేదు. నృత్యగానముల ముగ్ధుని దవి  
యింపుము.

విలా—మహాశయా ! మన్నింపుఁడు, నృత్య మొనర్పగూడదని కృతనిశ్చ  
యురాలవైతిని. శర్కరారులను మించి మధురములైన రామ  
నామామృతమును తమకు జవిజూపించెదను

తారా—కృతనిశ్చయురాలవైతివా? ఎప్పటినుండి? ఈవైరాగ్యమున కా  
కబీరుదాసే కారణుడై యుండును.

విలా—అగుననుకొనుఁడు. ఆవిషయవిచారముతో నిమిత్తములే

సుగుణ—నృత్యమొనర్చుట కంగీకరింపననుచుండుటచే నింక మాబోంట్ల  
ను గౌరవింపనని సూచించుచున్నట్లు తలంపవలయునని నీయభి  
ప్రాయమా?

విలా—అవును. ఈ హేయమగు వేశ్యావృత్తిని విడచిపెట్టుటకు సంక  
ల్పించుకొంటిని.

తార—అవును. ఇంక నీవు వేశ్యావృత్తి సాగింపవలసినపని యేమున్నది.  
వినయశీలు డొసంగినధనరాశు లింట నెక్కడజూచినను మూల్గు  
చున్నవిగదా?

విలా—అయ్యా! తా మట్లు తలంచుట న్యాయమే. అయినను నాయభి  
ప్రాయము భిన్నముగా నున్నది.

విన—ఏమది.

విలా—ఏమున్నది.

గీ. వేశ్యనై గూడపెట్టిక ర్ విత్తమెల్ల  
భక్తిమీరంగ శ్రీరామభద్రునకును  
అర్పణముజేసి, యతనిపరదారవింద  
సేవన మొనర్పనుంటి నిశ్చింతతోడ.

సుగు—నీయభిప్రాయము మెచ్చదగియున్నది. (నవ్వుచు.) ఎంతటిత్యాగ  
బుద్ధిగల్గినది. దినదినైక నూతనవిటగ్రామణులతో నుల్లాసంబున  
దిరుగుచు శృంగారరసాధిదేవతవోలె మెలంగి నీయట్టివారకాంత  
శ్రీరాముని సేవించునట. ఇంకేమున్నది. లోకములు నిలచునా?

విలా—తమకట్లే దోపవచ్చును కాని మనోనిశ్చయముగలవారి కయ్యది  
సులభమే.

సుగు—నీమనోనిశ్చయ మెట్టిదో తెల్లముకాగలదు. ఈవరకు బురాణ  
వైరాగ్యము, ప్రసూతివైరాగ్యము, శృశానవైరాగ్యములు

మూడుమాత్రమే గలవు గాని యిప్పుడు ప్రబోధవైరాగ్యము  
గూడ తలమెత్తుచున్నదిగాబోలును.

విలా—అట్లే యనుకొనుడు. ఇంతమాత్రమున దోసమేమున్నది. మాన  
పుండ్రైవనవాఁడెవ్వఁడైనను కబీరునుహాశయునిబోధన మాలించి  
నపిమ్మట రామచంద్రుని సేవింపక నిలుచుట

విన—విలాసిని! మేము నీతో వేదాంతప్రసంగము గాంచుట కరుదెంచి  
యుండలేదు. కామశాస్త్రోపాధ్యాయునివగు నీవు మమ్మానందిం  
పజేతువని తలంచినచ్చితిమి కాని మాకు బాగుగా శృంగభంగ  
ము గావించితివి

తారా—వినయా! ఇంకను యీమెచెంతగూర్చుండి ప్రాకులాడుట  
యెందులకు?

సుగు—ఈపురంబున నీమెయొక్కతెయే గాదు. పలువురు వారాంగనలు  
గలరు.

విన—విలాసిని! నేడు నీవు నాకుగావించిన యీపరాభవ మెన్నటిని  
మరువనని దలంపుము- మేమిక పోయివచ్చెదము.

(మువ్వురును నిష్క్రమితురు.)

విలా—అజ్ఞానాంధకారపంకనిర్మగ్నులగు వీరింతమాత్రమున పరిశుద్ధు  
లు గాజాలరు. వీరల నాకబీరుమహాశయుఁడె యనుగ్రహింప  
వలయును.

(నిష్క్రమింప తెరపడును.)

[ప్రవేశము:- వినయశీలుఁడు తారాచరణుఁడు, సుగుణచందు.]

విన—నేడుదయమునగూడ మనసిచ్చి మాటలాడినది. ఇంతలో నీవై  
రాగ్యమెట్లు గల్గినదో!

సుగు—ఏమున్నది, కబీరుప్రబోధమున-

విన—అయిన మనయానందమునకు భంగమొనర్చినవా డాకబీరని తల  
పవలసియున్నది.

తారా—అవును.

విన—అయినయెడల నాతనికొకసారి బుద్ధిజెప్పవలెను.

తారా—ఒకసారి మందలించినయెడల నికి మనయాచందమున కెప్పుడు నడురాకుండును. కాని యుమలకు సరియైనమార్గము దొరుకవలయును.

విన—మనమువ్వురను ను గూర్చుండి యాలోచించిన మార్గమే దొరుకకుండునా ? రౌడు మాసౌభమునకేగి యీవిషయమునుగూర్చి యాలోచింతము.

సుగు—ఇప్పు డేమంతపుట్టెమునుక గల్గినది, రేపుపావకాశమున నాలోచింతము, సంతోషముగా గడుప నెంచినయీరాత్రి ఘోషమున నాలోచనలతో తలబద్దలుకొట్టుకొను టెందలకు?

విన—ఇప్పు డేమిచేయుదము.

సుగు—ఈసమీపమున నువర్ణముఖియను వేళ్ళెగలదు. అచ్చటి కేగుదము రండు.

తారా—ఇంతకంటె యానందకరమగు వినోదముండునా ?

విన—అయినయెడల రం డచ్చటకే పోవుదము.

(మువ్వురును నిష్క్రమింతురు.)

తెరవ్రాలును.

ద్వితీయరంగము.

కబీరుమందిరము

(కబీరు ధ్యానమగుచుండె యుండగా తెరయెత్తబడును.)

కబీ—(ధ్యానమును చాలించి) రామా ! రఘురామా ! భవద్వివ్యపాదారవిందసంసేవన మాచరించుకొనుచు జీవితశేషమును గడుప

దలంచిన న న్నేల యీ సంసారకూపంబునఁ గూలద్రోసితివి.

ఈ భవాబ్ధిచుండి యుద్ధరించుటకు నీవే సమర్థుడవు.

[ప్రవేశము సుశీల.]

సుశీ—నాథా ' కుమారుఁ డరుదెంచుచున్నాడు.

కవీ—రాముని కటాక్ష మట్లున్నది.

[ప్రవేశము కమాల్ దాసు.]

కమా—(తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించి) జననీజనకులారా ! కుమారుఁ డు కమాల్ నమస్కరించుచున్నాడు.

సుశీ—(కుమారుని చెంతకుదీసికొని) నాయనా! తీర్థయాత్రలు సేవించు కుతూహలమున నిరంతరప్రయాణముల సాగించి యుంటివా ? ఎంతగా కృశించియుంటివి?

కవీ—రామునికటాక్షమున సురక్షితముగా నరుదెంచి యుంటివా ? సకలాభీష్టముల నొసంగజాలిన రామతారకరాజ ముండగా పుణ్యసంపాదనమున కరిగియుంటివా ?

కమా—తీర్థయాత్రలకరుగుట నదీనదంబుల గృంకులిడుటయే ప్రధానముగా దలంపలేదు. రామచంద్రచరణావధింపజేసినాయ త్త చిత్తులగు భక్తాగ్రేసరుల దర్శించుట కేగియుంటిని.

కవీ—కమాల్! తీర్థయాత్రలకరిగి పుణ్యమును సంపాదించుటకు మారుగా పాపమును మూటగట్టుకొని వచ్చియున్నాడవు.

చ. చలనములేని చిత్తమున శ సర్వఫలప్రదుడైనరాము ను జ్వలగతి సంస్మరించుటకు శ స్వస్తియొసంగిన నీవు తీర్థయాత్రల కరుదెంచియున్న ఫలితంబు లభింపకపోయె; పాపమున్ వలువను మూటగట్టుకొని శ వచ్చితివయ్య కుమార! లోభివై.

కమా—తండ్రీ ! అట్లు వచించెదరేల ?

కబీ—కుమారా ! నీవు యుత్తరీయమున గొనివచ్చిన యామూటయం  
దేమిగలదు.

కమా—(మూటనుజూచి) జనకా ! ఇదేమో ! యెట్లువచ్చినదో గూడ  
నేనెఱుంగను.

సుశీ—(మూటనువిప్పి యందుండి యొకరత్నమును వెలుపలకుదీసి)  
కుమారా ! ఈయనరత్నము నెచ్చట సంపాదించితివి? ఎవ్వ  
రిద్దాని నొసంగియుండిరి?

కమా—అమ్మా ! ఇదెట్లు వచ్చినదో నాకే తెలియదు.

కబీ—నాయనా ! రామనామమును విక్రయించి యీగాజుముక్కను  
గృహంబునకు గొనివచ్చితివా ?

కమా—తండ్రీ ! అంతటి ద్రోహినిగాను.

గీ. పావనంబైన శ్రీరామభద్రు దివ్య  
నామమును విక్రయించి యశ్వనరరత్న  
మును గ్రహించునంతటి మూఢశబ్దునిననుచు  
నెంచినట్లైన నన్ను శిక్షింపరాదె.

అంతటి విద్రోహ మొనర్చియుంటినినియే దలంపుగల్గినయెడల నీయిచ్చ  
వచ్చినట్లు దండింపుము.

కబీ—ఈ రత్నమెట్లు వచ్చినది?

కమా—పిష్టుదాసను భక్తాశ్రేయము కౌంతధన మీయనెంచి యెంత  
యో బలవంత పరచినాఁడు. వలదని నిరాకరించి యుంటిని.  
ఆతఁడే నాకుఁ తెలియకుండ యీరత్నమును నానస్త్రమునకు  
ఘాటగట్టి యుండుచు.

కబీ—అయినయెడ తక్షణమేగి యాతని కీరత్న మొసంగిరమ్ము.

కమా—చిత్తము. (నిష్క్రమించును.)

సుశీ—ఎఱుగక జేసినందులకు కుమారుని నిందింపనేల?

కవీ—ఎఱింగియో యెఱుంగకో యకార్య మొనర్చినపుడు మందలింప  
కూరకొనుట తగునా? ఆతఁ డీకార్యమెఱుంగక గావించి యు  
న్నను మనమారత్నమును స్వీకరించితిమేని యాతఁ డది లగ్గుగా  
దలంచి ముందుముందట్లే ప్రవర్తింప గలఁడు.

సుశీ—కడుబడలి యింటికరుదెంచినవాని నొక్కదినమైనను విశ్రాంతి  
దీసికొననీయక మరల నెక్కడికో పంపివైచితిరిగదా?

కవీ—తస్వీ! ఆతఁడు కష్టపడునేమోయని తలంచితివా! అట్లే తలంపు  
ము. శరీరము నొకింతకష్టపెట్టినగాని యాతనికి రామనామ  
మెంత విలువగలదో దెలియుట కవకాశము లేను.

చ. అతఁ డతిభక్తితో ధరణి శ్ర జాధిపుపాదములూశ్రయించి సం  
తతము భజించువాడగుట శ్ర సత్యమైయైనను మార్గమందు పె  
న్వేతల మునుంగబోడు, కడుశ్రవేగమవచ్చును అట్లు కానిచో  
వెతలమునింగివచ్చును విశేషము గల్గిననాడు నమ్ముమా.

రామనామసంకీర్తనప్రభావమెఱింగినవాడైనచో నెట్టికష్టము లనుభవిం  
పక నేటరేపట రాగలఁడు. కానిచో చెప్పవలసిన దేమున్నది : ఎప్పుడు  
విశేషముగల్గి రామనామ సంకీర్తనప్రభావ మనర్థనీయమైనదని గుర్తించి  
యనుసరించునో నాడే గృహబునకు జేరుకొన గలఁడు.

సుశీల—నాథా! నాయభిప్రాయ మదిగాదు. నేడు విశ్రాంతిగైకొని రే  
కటిదినంబున పోవఁ సినదని యాజ్ఞాసించి యుండవలసినదని,  
పల్కితిని.

కవీ—ప్రియా! అట్లొనరించుట కానిపని. నేడు చేయదలచినకార్యము  
ను రేపటివరకు నిలుపుటెందులకు. ఈలోపున మనస్సు చలిం  
చిన రేపటిదినంబున నాకార్యమొనర్ప జాలకుండును. అంతవర  
కెందులకు. దానమొసంగునెడ కుడియెడమల భేదము పరికింప  
రాదనుట నీవాలింపలేదా? నేడు కుమారు డారత్నమును యజ

మానున కచ్చింపనంగీకరించెను. రేపటిదినంబున నాతనిచిత్తవృత్తి  
యెట్లుండునో యెవ్వరు చెప్పగలరు?

సుశీ—ఇంతలో నాతనిబుద్ధి మారిపోవునా?

కబీ—ఎంతబేలవు. కాంతాకనకము లాశాజనకమునకు ప్రధానము  
అట్టివి చెంతనుంచుకొనుట నిష్ప బట్టను మూటగట్టుటవంటిదే  
యగును.

సుశీ—తమ యభిప్రాయము నెఱుంగుటచే సంతసించుచుంటిని. పుత్ర  
వాత్సల్యమున నేమోయంటిని. క్షమింపుడు.

కబీ—కుమారుఁ డరుదెంచుచున్నాడని విని, అధికవ్యామోహమున  
రామచంద్రుని పూజించుటయందు త్వరపడి నాకీవార్తదెలుపుట  
కిట్లుదెంచి యుంటివిగావున- ఈవ్యామోహమును పారద్రోల  
వలయునను సంకల్పమునుగూడ మనంబున నిడుకొనియే యాత  
నిని తక్షణమే యారత్నముచు యజమానున కర్పించి రావలసి  
నదని యాజ్ఞాపించితిని. నీ వింకనైనను కుమారునియెడగల వ్యా  
మోహమును తగ్గించుకొనుము. సర్వాభీష్టప్రసంధగు రామభ  
ద్రుని భక్తితో నారాధింపుము. లెమ్ము. లోనికేగి పూజాద్రవ్య  
ముల సంసిద్ధము గావింపుము. ఇంతలో స్నానముగావించి యరు  
దెంచెదను.

(ఇరువురును నిష్క్రమింతురు.)

(తొరవాలును.)



తృతీయరంగము.

వినయశీలుని సాధము.

[వినయశీలుడు, తారాచరణుడు, సుగుణచంపు మున్నగువారు సోఘా  
లపై గూర్చుండియుంచురు. వారియెదుట సుందరియను వేశ్య  
నృత్యముచేయుచుండును తెరయెత్తబడును.]

తారా—సుందరి! జగదేశసుందరి! నీనామమును సారకము గావించు  
కొనుచు మ మ్మానందవార్ధి నోలలాడించుచుంటివి. ఏదీ మరియొ  
కజాబిల్లీ!

విన—మిత్రమా! సుందరి యొసంగుచున్నయానందము నినుమడింపజే  
యగల యీసురనుగూడ సేవింపుము.

(గ్రాసులో మద్యమునుబోయుచు)

తారా—సుందరి సుందరలతాశుల్యములగు కెందలిరాకుజేతుల నం  
దించినయానంద మవర్ణనీయముగదా?

(సుందరి మద్యమును తారాచరణున కందించును.)

తారా—ఒకని పరోక్షమున నొకని నెక్కుడుగా శౌరవించుచుండుట  
మీసాంప్రదాయమైనను సమక్షమున నట్లు గావించుట మర్యాద  
గాదనుట నీవ యెఱుంగుదువుగదా?

సుంద—మీయిచ్చవచ్చినట్లు పల్కుడు కాని మేమెల్లర నొక్కతీరుననే  
శౌరవింతుము.

(గ్రాసులలో మద్యమునుబోసి వినయశీలునకును సుగుణచంపునకును  
యందించును.)

విన—హాయిహాయి! భూతలస్వర్గ మనుభవించుచూటిమి.

తార—కవీరుమహాశయని యుపదేశ మీసుందరి కింకను గల్గియుండ  
మిచే నీమాత్రపుటానందము ననుభవింపగల్గితిమి.

విన—అవును. నాడు కబీరునకు షరాభవము గావింపవలయునని సంకల్పించుకొంటిమే ! ఇంతవరకావిషయమై యోచన సల్పియుండలేదు.

సుగు—ఇప్పు డావిషయికమైన యాలోచనముల కవకాశమియరాదు. అట్లైన నీయానందమంతయును నడుగంటిపోవును.

విన—ఈవిషయమున నాలోచన మగత్యములేదు. ఇప్పు డాతని నొక్కసారి బిలిపించి ఓయీ! నీరామభజనకంటె మాకామభజన మెక్కువగా జరుగుచున్నదని వచింతము. అంతతో నాతడు బుద్ధితెచ్చుకొనగలడు.

తారా—అట్లు గావించుటయు కొంతవరకు మేలేయగును.

[ప్రవేశము: కబీరు పాడుకొనుచు]

విన—ఇతఁడెవ్వరు ?

కబీ—(పాటచాలించి) అయ్యా! నేనే కబీరునాడను. తాము నాకై వర్తమానమంప నూహించుచుందురని నేనే తమచెంత కరుదెంచి యున్నాడను. మీకామభజన నిర్విఘ్నముగా జరుగుచున్నందులకు మీ మృధాభినందించుచున్నాను.

విన—నీవా?

కబీ—చిత్రము.

తారా—ఏమిది ! మేము తనకై వర్తమానమంపుట కూహించుచుంటిమని యీతని కెట్లు దెలిసియుండును !

విన—నీరామభజనముకంటె మాకామభజనమే నిర్విఘ్నముగా జరుగుచున్నది.

కబీ—అట్లు జరుగుచుండుటయే నీకానందముకాదా? కాని నీయానందముమాత్రము నిత్యమైనదిగాదు. రొక్కమున కాశించు నీమే—నీకానందికరమగునట్లు నటించు నీమే—యానందమన నేమో

గూడ యెఱుంగదు. కాని నీమనస్సింకను పరిపక్వమును జెంది  
యుండకపోవుటచే నామాట లిప్పుడు నీకు రుచింపవు. మరల  
నొకసారి నీకు ప్రబోధమును సరియైన మార్గమున గావించెదను.  
ఇంక సెలవు. (నిష్క్రమించును.)

సుం—(తనలో) ఈతడనినట్లు రొక్కముకై కపటప్రేమ నటించుచుంటినే  
గాని మరియొండు లేదు.

విన—సుందరీ ! కబీరు నెట్లవమానపరచితిని? జూచితివా ? ఇంతతో  
నీతనిని విడువను.

తారా—(కై పెక్కినట్లు నటించుచు) సుం-ద-రీ-ద-ద-ర్శ-కానీ-కళ్ళ  
తో యింటాను.

విన—(నవ్వుచు) తారా ! స్వర్గం దగ్గర పడిందీ- హుషార్.

సుగు—కబీర్ వచ్చేడు. ఆనందంచచ్చింది. సుందరీ! తగులో.

తెగవ్రాలును.

# భక్త కవీర్

తు రీ యాం క ము .

కవీరుమందిరము.

[కవీరు, కమాల్ దాసు, సుశీల.]

కమా—జనకా ! ఎందఁడెందఁడో భక్తశిఖామణులు తా మాహ్వనించి నట్లుగా నరుదెంచితిమని వచించుచున్నారు. ఇంకను ఎందఁడెందఁడో రాదలంచినట్లుగూడ దెలియవచ్చుచున్నది. నేను విష్ణుదాసుమందిరమునకు జేరునంతకు తమయాహ్వన మాతనికందియుండెను.

కవీర్—వత్సా ! రాముఁడే వారినెల్లర నాహ్వనించుచుండును. అట్టి భక్తులదర్శనమువలన మనముగూడ ధన్యులముగావలయుననియే యారాముఁడు దలంచియుండును.

కమా—వానికి దగినవసతులను మనము విచారించి కనుగొనవలయును గదా ?

కవీర్—నాయనా ! ఊరకయాతురపడియెదవేల ? సర్వమును యారాముఁడే విచారించుకొనును.

సుశీ—నాథా ! అట్లని మన ముపేక్షించుట న్యాయమా ?

కవీర్—తన్నీ ! కుమారా ! ఇదియంతయు నొక ధనసంపన్నునిపన్నాగము. ఆతఁడు నాకుఁ దీరనితలంపులు గలుగజేయవలయునని

యిట్లు సాధువులను భక్తాగ్రేసరులను యీవారణాశికి రావలసిన  
దని నే నాహ్వానించినట్లుగా నాహ్వానించియున్నాడు.

కమా—ఈవిషయమును మనము వెల్లడిచేయుట మంచిదని తలంతును.  
కవీర్—కుమారా! వలదు. వలదు. ఆతఁడు భగవదనుగ్రహమును  
బడయనున్నాడు.

సుశీ—ఎట్లు ?

కవీర్—మీ కావిషయములన్నియు త్వరలోనే వెలియగలవు. ఇపు  
డాతఁడు నన్ను పరిహసింపఁదలంచి యిచ్చటికి రాగలడు.

[ప్రవేశము వినయశీలుఁడు తారాచరణుఁడు]

విన—మహాశయా! తమదర్శనమునకు రావలయుననియే వచ్చియుంటిని.

కవీర్—తమ రరుదెంచుటచే మాగృహము పవిత్రమైనది.

చ. సతతము వేశ్యభామినులు శ్చ చక్కగపాడుచునాటలాడి నం  
చితగతిమోదమున్ గలుగ శ్చ జేయసుఖించుచునుండు మీర లీ  
గతిసరుదేశ్చ ధన్యతను శ్చ గాంచితి, జన్మ తరింపనుండె న  
ద్గతులు లభించు నిక్కముగ శ్చ త్వదృశభక్తుల జూడగల్గుటన్.

నన్ను చరితార్థుని గావింపవలయుననియే తమరిట్లు విచ్చేసియుండిరి.  
కూర్పుండుడు.

విన—(అపవారించి) ఇదేమి ? యీతఁ డిట్లు వచించుచున్నాడు !

తారా—(అపవారించి) ఇదియే ముందరికాళ్ళకు బంధమువేయుటందుర్ను.

విన—(తనలో) ఈతనిని బయటకుగొనిపోయి యెందఱుసాధువులీతని  
యూతిధ్యమునుగొనుటకు నిరీక్షించుచున్నారో జూపించెదను.

తారా—(అపవారించి) ఈతనిని వీధిల్లోనికి గొనిపోవుట కుపాయ  
మూలోచింపుము.

కబీర్—తమరు కాకిచేవ ర్తమానమంపినను నేనే వచ్చియుందును గదా?  
మాకుటీరమున తమకు గూర్చుండటకైన నాసనమియజాలక  
పోతినిగదా ?

విన—ఆసనముల కేమిలెండు. తమ్ముబోలు భక్తాగ్రేసరుల సందర్శించుటే  
మహద్భాగ్యమని యాసేతుశీతాచలమునుండియు నెందరెందరో  
భక్తులరుదెంచియుండ నీగ్రామమున వసించుమేము తమసన్నిధికి  
రాకుండనుండగలమా ?

కబీర్—ఎందరో భక్తులు నాసందర్శనార్థ మరుదెంచియుండిరా?

తారా—అవును మహాత్మా !

కబీర్—అట్లయిన నేను వారి కవశ్యమాతిధ్య మొసంగవలసియుండును.  
వా రెచ్చటవిడిసియుండిరో మీకుఁ దెలియునా ?

వినయ—ఆభక్తాగ్రేసరులసమూహమును దిలకించినంతనే మాచిత్తములు  
పరుగువారి తమచెంతకరుదెంచినవి. ఇంక మొండికటైలతో నచ్చట  
నుండజాలక యిటరుదెంచితిమి :

కబీర్—వారు నాకొరకు నిరీక్షించుచుండురేమో !మనమొకసారి వార  
ల సందర్శించివ త్తము. కమాల ! నీవు, నేను మరలివచ్చునంత  
లో పూజాద్రవ్యముల సిద్ధపరపుము.

(కబీరు, వినయశీలుఁడు. తారాచరణుఁడు, ముందునకు పరిక్రమితురు )

వెనుక తెర వ్రాలును.

కబీర్—మీరు మీమనంబులు పరువులిడనాచెంతకరుదెంచినట్లు వచించి  
నారు. మీకేగాదు. పెక్కురగుభక్తులను దిలకించినవారికి—  
యానిముషమున భక్తిభావ మంకురించుటయుగూడగలదు.

విన—(తారాచరణునితో) ఇదియంతయు మనపన్నుగడయని యెఱుంగ  
గడుగాబోలును.

తారా—కొలదినిముషములలోనంతయు తెల్లముకాగలదు.

తెరయె తబడును.

కవీర్—(వినయశీలునితో) వీరేనా భక్తులు. అదేమి. ఆమరుగున నున్న  
సలమున నారీతిని వంటచేయువారెవ్వరు? ఈభక్తులకు సమారా  
ధనము గావించువారెవ్వరోగదా!

వినయ—(సంభ్రమాశ్చర్యములతో) ఇదెక్కడివిపరీతము. ఈవస్తుసం  
భారములెక్కడనుండివచ్చినవి. ఈపచనకృత్యమును నిర్వహించు  
వారెవ్వరు—ఇంతమందికీబీగులెక్కడినుండివచ్చియుండిరి. ఆహా!  
ఎట్టిసందర్భము గాంచుచుంటిని! మహాత్మా! తామే యిన్ని  
రూపములను ధరించి యింతమందిభక్తులకు సంశ్లేప్తినొసంగు  
చుంటిరా?

(ముందునకు పరిక్రమింతురు.)

[ప్రవేశము:—కమాలు, సుశీల ]

సుశీల—కుమారా! అట్లు విభ్రాంతివంది తిలకించుచుంటివేమి? మీజన  
కులెందున్నాడోపరికింపుము.

కమాల్—జననీ!

సీ. ఒకవంక భక్తుల శ్రీ కుద్రేకమొదవంగ

పరత్తత్వమును బోధ శ్రీ పరచుచుంకె

ఒకవంక యోగుల శ్రీ కొకడె దైవతమంచు

మించువేడుక వచియించుచుండె

ఒకవంక దనుజూడ శ్రీ నుత్పహించెడువారి

కెల్లను దర్శన శ్రీ మిచ్చుచుండె

ఒకవంక మాధుర్య శ్రీ మొల్కునట్లుగ రామ

భద్రునిక్తినల్ శ్రీ బాడుచుండె

ఒక్కదిక్కుననుతులకు శ్ర యోగము  
 డైన పురుషుండు సూర్యవంశాబ్ధిసోము  
 డనుచు బోధించు నొకదెసయందుభక్త  
 వర్యులకు నెల్ల భోజనశవసతి దెలుపు.

నాటి శ్రీకృష్ణుని రాసక్రీడాభివర్ణన మాలించియుంటిమిగాని నేడు జనకుఁ  
 డందఱకన్నిరూపులై వరించుచుండుట ప్రత్యక్షంబుగా దిలకింపగల్గితిమి.  
 ఒక్కమానవునకు తలదాటినకార్యమియ్యది. పరికింపగా నియ్యది యా  
 రామభద్రుని లీలయని తలంపవలయును.

కబీర్—(వినయశీలునితో) ఓయీ! విభ్రాంతుడవైనాడవేమి?

తారా—ఇదంతయు నింద్రజాలమువలెనున్నదే!

వినయ—(కబీరునిపాదములపై బడి) మహాశయ! మన్నింపవలయును.

తమప్రభావమెట్టిదో తెలియనేరక యిట్టి యకార్యకరణమునకు  
 పూనుకొంటిని.

కబీరు—నాయనా! నేను సర్వమెఱుంగుదును. నాడు సుందరితో నీవుం  
 డగా నరుదెంచి నీకు ప్రబోధముగావించుటకు మరలచనుదెతు  
 నని వచించియుంటినిగాదా? అయ్యది నేడూ సమకూడినది నా  
 యనా! ఐశ్వర్యములు నిక్కములుగావు. నిత్యమైనట్టిదియు, సత్య  
 మైనట్టిదియు, నాశనరహితమైనట్టిదియు, మాలిన్యరహితమైనట్టిది  
 యునగు! యానందమును బడయుటకు యత్నింపుము. అట్టియా  
 నందమే మోక్షము. అద్దానిని సాధించుటయే పరమావధిగా  
 దలంపుము. అట్టియపవర్గమును సాధింపదగుమార్గము లన్నిటి  
 యందునను రామనామసంకీర్తనమే యుత్తమమైనదని యెఱుం  
 గుము. రామనామమాహాత్మ్యమిట్టిదని వక్కాణించుట కాదిశే  
 షుడైన నశక్తుడగుననుటలో నతిశయోక్తియుండబోదు.



సీ. బ్రహ్మహత్యాదుతా శ పాపాటవులగాల్ప  
 తారకమంత్రంబు శ దగినయగ్ని  
 సంచితప్రారబ్ధ శ సంచయంబులబాప  
 తారకరాజమే శ దగినమంత్ర  
 మపవర్గసాఖ్యంబు శ లరచేతజూపింప  
 తారకరాజమే శ దగినహితుండు  
 కడలేనియానందశకడలిదేలింపగఁ

దారకరాజమే శ దగిననావ

భద్రగుణుడైన శ్రీరామశభద్రనామ  
 సంస్మరణమాచరించిన శ సంభవించు  
 పదవి యిట్టిదటంచు నాశ్రబ్రహ్మయైన  
 పలుకజాలడటంచును శ దలపుమయ్య.

అమ్ము నాయుపదేశమును బడసి రాము నుపాసింపుము. జన్మజన్మంబుల  
 నొనరించియున్న పాపంబులు పటాపంచలగును

విన—అనుగ్రహింపబడినాడను

కబీ—ఓయీ ! ఇంకను యిక్కడ నిలుచుటెందులకు నాతో చూకుటీ  
 రంబున కరుదెంచి నే నొనర్చు శ్రీరామపూజనమునగు పాల్గొ  
 నుము.

విన—చిత్తము.

పరిక్రమింతురు. తెరవ్రాలును.

ద్వితీయరంగము.

ఒకవీధి.

[రహీము. రజాక్ అను యిదవురు తురకలు చెరియొకవైపునుండియు  
ప్రవేశింతురు.]

రహీ—రజాక్ సలాంభాయీ !

రజా—సలాం. సలాం. ఏమీ ఎక్కడా దర్షనం లేకుండావుండావే !  
పసిపాటా యెక్వ అయింది తలుస్తాం.

రహీ—పసి నహీ పాటా నహీ ! మాకీ రాత్రిపూటా కంటికి నిద్రలేకుం  
డా చెయ్యవాలా అని రోజూరోజూ యింటిప్రక్కా రామ్  
రామ్ అని కబీర్ గోలపెట్టాడు. వద్దూ అంటే పెద్దపులిలా మీ  
ద్ది వస్తాడు.

రజా—కబీర్కి తురకబిడ్డా- రాముడ్కి తలుస్తాడు. వీడ్కిసంగతి కొం  
చెం ఖాదర్ చెయ్యలేక పోయినావ్. రోజూరోజూ నిద్ర  
గయాహైతే నీదిపానంవాడు పరాచీ అవుతాడు. గోలపెట్టే గొం  
తుక్కి పిసికియేస్తానంటే ఊరుకుంటాడూ. లేకపోతే—

రహీ—లేకపోతే ఆఘర్నీ యిడిసిపెట్టి దూర్కి చల్లయా చెప్పాలా.

రజా—అతఖర్నం నీకీ యేంవచ్చింది. వాడ్కి చల్లయా చెప్పు కద  
ల్కాపోతే.

రహీ—అరేహల్లా ! ఆడు కదల్మంటే నహీసెస్తాడు. కోపంచేస్తే  
యింకాయెక్వా గోలపెట్టానంటాడు.

రజా—నాకీ ఒక్టీ హుపాయం తోస్తుందీబాయీ ! వాడ్కిచుర్గయా  
చెప్తే సుఖం

రహీ—హల్లా ! హల్లా !! నాకీ దగ్గర్కి యెల్లడాన్ని గుండెల్లుబుల్  
గుబుల్ మంటాదీ. ఒక్టీదఫా ఖాజీగార్నీ బడాబడా ప్రశ్నల్  
యేసీ సవాల్గొట్టే- చల్గయాసెప్పేటప్పు దగ్రావున్నా నాకీ

నాడల్ పుట్టింది. హింకా ఆడిమాట యిన్నడేసర్కి మావీకాళ్లు  
గడ్డడా వణికి పోతాయి.

రజా—ధూ ! ధూ !! హమారీతుర్కబిడ్డా నీకీ తుర్కబిడ్డా యింతపిర్కి  
కండామనిసిహైతే - కాఫర్లు మన్ని ఖాతర్ నహిసేస్తారు.

రహీ—నాకీ షహాయం కొంచెం సేస్తాపూ భాయీ!

రజా—హమ్మతయార్.

[ప్రవేశము కబీరు.]

కబీ—తుంకైకూ తయార్ హై!

రహీ—(తనలో). హల్లా!హల్లా !! మాదీపుద్దేషం వీడ్కితెల్సివుంటే  
నాకు మర్గయాసెప్తాడ్.

కబీ—కైకూ తయార్ హై! నాయనా!ఎందులకునీవు సిద్దముగానుంటివి.

రజా—హెందుకోవంతయార్ వున్నా నీకే హెందుకుచెప్పావల్సివుంటి.

కబీ— నీయభిప్రాయమునెఱింగియుంటిని. రహీమ్! నీవుగతమున గావిం  
చిన యేకొలదిపుణ్యవశముననో రామనామసంకీర్తన మాలింప  
గల్గితివి, కాని సంపూర్ణఫలితము నందజాలకుంటివి. నోరార  
రామునికీర్తించుచు సద్గతిసందుము.

రజా—తురకాకిపుట్టి. రామ్ రామ్ అంటూ కాఫర్లుదేవుణ్ణి తలుస్తావే.  
మసీద్కి నయ్ ఆయా ! హల్లాకి నమాజ్ నహికరుంగాచెస్తావే  
నీకీ జులుం చేసి,మతనిల్పుకోవాలా తోస్తుంది.

కబీ—ఓయీ! నేను మశీదునకు రానంతమాత్రమున దైవప్రార్థనసలుపు  
చుండుటలేదని తలంచితవా? మశీదులోననే దైవమున్నాడా.  
సర్వవ్యాపియగు భగవంతుడు మశీదులోనుండి వేరొకచోటలే  
కుండునా? ఎంతవెర్రిపడుచుంటివి! నేను దైవప్రార్థనముచేయు  
టలేదా?

రజా—కాఫర్కి దేవుణ్ణి తలుస్తావేం.

కబీ—ఒక్కొక్కని కొక్కడేవుడు గలడా?

సీ. తనలీలచే విశ్వమును సృజించుచు

నఖిల జీవులను తాననరికొనుచు

తనయిచ్చవచ్చిన శ దగుమార్గమున వాని

నాడించి సమ్మోదరమందియంది

అంత్యకాలంబున శ నఖిలంబు తనలోనె

లీనమానట్ల కల్పించుకొనుచు

కర్తయు భర్తయు శ హర్తయు దానయ్య

విశ్వంబునంటక శ వెలయుచుండు

నాపరంధాముఁ డొక్కడే శ యగునుగాని

నీకు నొక దైవతంబునునాకు నొకడు

గలుగ బొడంచుమది నెఱుంగంగలేక

వాదులాడిన యంత సత్యము గలదె

నాయనా ! మనుజున కొక్కొక్కడైవముండునా ? సర్వజగంబులకును !

నాధారండగువాఁడు ఒక్కడేయనుట మదిదలంపుము. ఆతడే నీకు

నాకును సమస్తలోకములకును పరాత్పరుఁడు. ఆతని యిచ్ఛాల్లీలనే

మన మెల్లరమును సంచరించుచున్నాము. అట్టియెడ నేను హిందూడై

వమును ప్రార్థించుచుంటినను మత్సరమేల కలుగవలయును. ఊరక మత

భేదములను కల్పించుకొని మూఢులమై నే నారాధించుదైవమే యధి

కుఁడని వాదించుచు కలహమునకు కాలుదువ్వచుండుము.

రహీ—(తనలో) కబీర్కి షత్యం బోలేగా.

రజా—కాఫర్కి దేముడు నాకే దేవుడూనెప్తే నీకి నాల్కాకోసీయెస్తా.

మాదీ తడాఖా సూడు.

కబీ—నీ కంతటి మతద్వేష మెందులకు. మహమ్మదీయులకు, హిందువు

లకు, క్రైస్తవులకు, యిట్లు వక్కాణింపనేల సమస్తజాతులవారి

కిని, సర్వవర్ణములవాఁకిని దైవమొక్కడే యని నొక్కివక్కాణింపనగును. కాదని నీవు మూర్ఖునివలె వాదించినంత ప్రయోజనము సుంతయును గలుగదు! రాముని భజింపుము.

రహీ—(తనలో) రజాక్ అగ్గిలా మండిపోతూవుండాడే. అరే! అరే! యీడు కబీర్కి జులుం సెయ్యడాన్ని కత్తీతీస్తూవున్నాడే.

రజా—(మొలలోని చాకును పైకిదీసి) నీకీ హఠాక్కబాకూపోటూ యిస్తే రాముడు గీముడు గయాసెప్తావ్.

కబీ—కానిమ్మ! సంకోచింపకుము. నీదైవమును స్మరించుకొనుచు నిస్సంకోచకముగా నన్ను పొడుపుము. (రజాక్ ముందునకడుగు వేయబోవును కాని కదలలేదు. కబీరువంక తీక్షణముగా జూచును. కబీరు అల్లారూపమున గాన్పించును.)

రజా—(కబీరుపాదములపైవ్రాలి) హల్లా! హల్లా! కటాక్షంవుంచి యీ డ్కి పానం నిల్పివాలా కోరతామ్.

కబీ—ఇప్పుడైనను నీకును నాకును దైవమొక్కడే యనుట కంగీకరింతువా ?

రజా—ఒప్పుకుంటాం వొప్పుకుంటాం. తమదీ కటాక్షంసేతా దేముడు ఒక్కటని బాగా తెలుసుకున్నాం. మీదిపాదాలు గొలుస్తాం. మాకీ మంచిమంచి యిషయం బోధసెయ్యాలిందని నాదీప్రార్థన.

కబీ—దైవము నారాధింపుము. ఇంతకంటె నుపదేశింపవలసినదేమియును లేదు. నీవు యెంతగా సుఖింపవలయునని యభిలషింతువో యంతగా పరులను సుఖిపెట్టవలయుననుట మరువకుము. లోకము నీకెట్లుపకరింపవలయునని తలంతువో యట్లే లోకమున కుపకరించుటకై యత్నింపుము. నిరంతరమును పరంభాముండగు దైవము నారాధింపుము. భగవంతుడు తన్ననవలెనుపాసించునారలకు వశ్యుడై యుండును. మరియు దన్నేనామరూపముల

భక్తుఁ డారాధించుచుండునో యానామరూపములతోడనేసాక్షాత్  
త్కరించుననుమాట మరువకుము. మతవైషమ్యముల మంటగ  
లుపుటకై యనవరతము యత్నించుచుండుము.

రహీ—నన్ను కటాక్షంతోటి చూడవలూ యేడుకుంటాం.

కబీ—రహీమ్! రామునికటాక్షమును గోరుకొనుము. రామభజనయందు  
పాల్గొనుచున్నయెడల నాతనికటాక్షము సులభముగా బడయ  
గల్గుదువు. అప్పుడు నీకెట్టికొనువయు గలుగకుండును. రమ్ము.  
శ్రీరామభజనము గావించుకొనుచు పూజామందిరమున కరు  
గుదము.

(అందఱును నిష్క్రమితురు.)

తృతీయరంగము.

ఒ క వీ థి.

[నారాయణశాస్త్రి, చయచులు అనుయితులు బ్రాహ్మణులు చెరియొ  
కవైపుచుండియు ప్రవేశితురు.]

చయ—ఎవరు నాయనా! నువ్వు. పెద్దవాడను గుర్తు తెలియడంలేదు.

నారా—నేను నారాయణశాస్త్రిని.

చయ—నువ్వా! ఎంతవాడవైతివి. అయితే స్వాధ్యాయం పూర్తిచేసి  
సతర్వాత ఎక్కడా కనపడకుండాపోయేవు. గ్రామంలో లేవా  
యేమిటి?

నారా—లేను. నెల్లాళ్లయిదివచ్చి.

చయ—ఇప్పుడు మకాం యిక్కడేనా ?

నారా—అన్నమాటే.

చయ—ఇంకా చదవుకుందామనేనా ?

నారా—అవును. తాతగారూ! తర్కశాస్త్రం రామానందుల వారిదగ్గర  
చదువవలెనని వచ్చి మొదలుపెట్టినాను కాని—

చయ—కాని యనుచుంటివేమి, తర్కంలో వారిని మించినవారున్నారా  
నాయనా ?

నారా—వారు గొప్పవారు కారని కాదు. మధ్యను చదువున కాటంక  
ము వచ్చినది.

చయ—ఏం. ఆయన గ్రామాంతర మరిగియుండిరా ?

నారా—లేదు లేదు. కాని మీ కీవిషయ మేమీ తెలియదా ?

చయ—ఏవిషయం నాయనా ? బొత్తిగా శక్తిలేకపోవడంచేత యెక్క  
డకీ పదచలనం చెయ్యడంలేదు. ఏదో కృష్ణా రామా అనుకుం  
టూ యింటిదగ్గరే కూర్చోడం. వేళకింత భోజనం చెయ్యడంతప్పు  
కదలడానికేనా ఓపిక లేదు. ఇంతకీ ఎవల్లెనా వస్తారాలంటే యిల్లు  
దూరంగా విసిరిపాడేసినట్లుందిగదా ?

నారా—అవును.

చయ—ఏదో కారణంచేత చదువు కడ్డంవచ్చిందన్నా వే?

నారా—అవునండీ !

చయ—అదేమిటి నాయనా ?

నారా—ఏమున్నదండీ ! ఈవరకు మనమంతా రామానందులవారు  
మహాభుటికులనియు, జ్ఞానసంపన్నులనియు, తపోధనులనియు  
చుకునేవారము.

చయ—అదిగదా కున్నానా యేమిటి? ఆయనతో సమానపాండిత్యంగల  
వా రెక్కడోనా వున్నారన కున్నానా యేమిటి?

నారా—నే ననుకోవడం కాదు. సరిగాజరిగిన వాస్తవంచెప్పుడున్నాను  
సావధానంగా వినండి. ఆరామానందులవారికంటే గొప్పవారొక  
రు యీకాశీపట్టణానికి వచ్చేరు.

చయ—చారికంటే గొప్పవా రున్నాడనడం సత్యమేనా ?

నారా—సత్యమో అసత్యమో ! కడవరకూ వింటే మీకే తెలుస్తుంది. వినండి. వారిపేరు ఘోరక్ నాథులట, మత్స్యేంద్రుని శిష్యులలో సగ్రగణ్యులట, వారు వారణాసి కరుదెంచి రామానందులవారి ప్రజ్ఞావిశేషములనుగూర్చి విని యీర్ష్యపహించి వానినెత్తైన వాడ ప్రతివాదముల నోడింప సంకల్పించుకొనియెను.

చయ—ఎంతగా సాహసించేడు ! ఏమంతప్రజ్ఞాశాలియని యీమోస్తరుగా కయ్యానికి కాలుదువ్వుతున్నాడు ?

నారా—నవనాథసిద్ధులలో నమితప్రజ్ఞానిధియని వాడుక.

చయ—అయితేమాత్రం రామానందులవారిముందు నిలువగలడా ?

నారా—రామానందులవారే వెనుకంజ వేసినారు.

చయ—ఏమిటీ ? సంగతి సందర్భాలన్నీ చెప్పు నాయనా! వింటాను.

నారా—ఘోరక్ నాథులు రామానందులవారి మరమునకెమట నొక త్రిశూలమును పాతి యద్దానిపై నొకవ్యాఘ్రచర్మమును పరచి యద్దానిపై గూర్చుండి రామానందులవారిని వాదమునకు రావలసినదని పిలచెను.

చయ—రామానందుల వారేమనిరి.

నారా—తొలుత రామానందునవారి కీవృత్తాంతము తెలియదు. అప్పుడు శిష్యులు కొందరు ఘోరక్ నాథుని పరిహాసించి, ఓరీ ! నీవొక యింద్రజాలికుడవు, రామానందులవారితో వాద ప్రతివాదములు సల్పుట కనర్హుడవని గేలిచేసిరి.

చయ—అది మనవారి తెలివితక్కువను సూచించుచున్నది. తరువాత జరిగినవిశేష మేమిటో చెప్పు నాయనా ?

నారా—ఘోరక్ నాథుఁ డట్టహాసముచేయుచు హంకరింపగా రామానందులశిష్యులెల్లరును వెలగుపడి పరకొంచి గురువుగారి కీవృత్తాంతములను విన్నవించిరి.



చయ—అప్పుడు రామానందులవారు స్వయముగా నాగ్వాదమునకు ప్రారంభించిరని తలంతును.

నారా—లేక లేదు. వారు నవనాథసిద్ధుల ప్రజ్ఞాదికము తెలింగినవారగుటచే వాదమునకు ప్రారంభింపకుండిరి. అంతేగాక ఘోరకొనాథునిబారి బడకుండ దన్ను రక్షింపవలసినదని శిష్యులనడిగిరి. శిష్యులెల్లరును నుపాయాంతర మేమియును లేనందున నొకరి మోముకరు జూచుకొనుచు నెవరికిదోచినమార్గమునవారు పరువులిడిరి.

చయ—బాగుబాగు, నీవు చెప్పినదెల్ల నొకకథగా దోచుచున్నది. ఇదెక్కడిచిత్రము.

నారా—ముందుసంగతు లింకను చిత్రముగా నుండును.

చయ—ఇంతకన్నా చిత్రముంటుందా నాయనా?

నారా—ఉన్నది వినండి. రామానందులవారు మరములోనే గూర్చుండి యేమిచేయుటకును దోపక యాలోచించుచుంటిరి.

చయ—రామానందులవా రిట్టివానితో వాదముసల్పుట మంచిదిగాదని తలంచి యూరకుండిరని నే ననుకొనుచున్నాను.

నారా—మియిష్టమువచ్చిన టనుకొనుడు. మనమందరమును యెవ్వరిని రామానందులశిష్యుడవు గావని నిరాకరించి తృణీకరించితిమో యాకబీరు యీవృత్తాంతమంతయును విని బట్టలునేసికొనుచు చేతిలోనున్న నూలుకండెనుగూడ నేలపై బడవేయకుండగ నే రామానందులవారిమరముచెంతకు పరువిడెను.

చయ—అయ్యో ! మరమంతయు నపవిత్రము గాలేదుగదా ?

నారా—అనుదినమునను యీతఁడు రామానందులవారిని దర్శించుటకు వచ్చుటయు, మనవా రాతనిని లోనికి రావీయక వెడలగొట్టుచుండుటయు మీకు విదితమేకదా ? నాడు శిష్యులెవ్వరు లేక

పోవుటచే నాతఁడు మరములోని కరిగి రామానందులవారికి నా  
ప్రాంగనమస్కారము గావించెను.

చయ—హిందువులమరమున మహమ్మదీయులు ప్రవేశించిరా ?

నారా—కబీరు రామానందులవారి కిట్లనియెను. మహాత్మా ! ఘోరక్  
నాధునితో వాదమునకు నన్ను బంపుడు. ఆతని నోడించి తమ  
కు గురుకట్టు మొసంగెదనని ప్రార్థించెను.

చయ—వీని కెంతసాహసమున్నది. రామానందులవా రేమనిరి?

నారా—అనుటకేమున్నది వలదనిబోధించిరి, ఆవాదమున నపజయ  
ము చేకూరిన వారణాసికి ముప్పురాగలదని సూచించిరి. కాని  
కబీరు వినడయ్యెను. అతఁడు నాకంఠమున జీవుడుండగా నా  
గురువర్యు నవమానపరుప నెంచినవానిని త్సమింపనోపనని పల్కు  
చు ఘోరక్ నాధునితో వాదమునకు దలపడెను.

చయ—ఇయ్యది నిక్కముగా నాతనితలకు మించినకార్యమే యగును

నారా—కావచ్చుననియే తలంతుచు. కాని ముందుజరిగినసంగతుల నా  
లింపుడు. అట్లు వాదమునకు సిద్ధపడినకబీరునుజూచి, ఓయీ !  
నాతో వాదింపగల సామర్థ్యమున్న నావలె గూర్చు, గడుమనియె  
ను. అంతట కబీరు తనచేతనున్న నూలుకండెకొనఁచి భూమిపై  
కాలిబొటనప్రేలితో నొక్కి కండెను చేతితో నెగమీఁచెను  
అటుపిమ్మట కబీరుతనగురువర్యులగు రామానందుని స్మరించుచు  
నాదారము నాధారముగా గొని పైకెగబ్రాకి యాకండెపై  
గూర్చుండెను.

చయ—చాలచిత్రముగా నున్నదే ?

నారా—అట్లుగూర్చుండి వాదము సలుప దనయొద్దకు రావలసినదని  
ఘోరకుని బిలిచెను.

చయ—ఘోరకుడు సిగ్గుపడి యూరకుండెనని తలంతును.

నారా—ఘోరకనాథు డించుకవెనుకకు తగ్గెను కాని వా రిరువురకును  
గొంతతడవు వాదప్రతివాదములు జరిగినవి.

చయ—ఇంతకును జయించినదెవ్వరు ?

నారా—కబీరుమహాశయుడే జయించెనని చెప్పువలయును.

చయ—ఘోరకుఁ డోడితినని యంగీకరించెనా ?

నారా—అంగీకరించుటయే గాదు. రామానందులవారిని శరణుజొచ్చి  
తనకు దెలియనియంశములబెక్కింటిని నేర్చుకొని వెడలిపోయె  
ను. ఆకారణమున నాలుగై దుదినములనుండి పాతము జరుగ  
లేను.

చయ—కబీరు మహిమాన్వితుడనుట నిర్వివాదాంశము.

నారా—ఆమహిమ తారకమంత్రమునందే గలదు. తారకమంత్రోపాస  
కు డగుటచేతనే ఘోరకుని సులభముగా నోడింపగల్గినాడు.  
తాతగారూ ! ఇంక సెలవిండు.

చయ—నాయనా! పోయిరమ్మ. కాని ఒక్కమాటు న న్నాకబీరుచెం  
తకు గొనిపోమ్మ. ఆమహాత్ముని దర్శింపవలయునని యున్నది.

నారా—మి మ్రొచ్చటికిని గొనిపో నగత్యము లేదు. అతడదే యావీధి  
యందు హిందూమహమ్మదీయసమ్మేళనమునకై భక్తిమార్గము  
నుబోధించుచున్నాడు. త్వరగా నేగిన మీ రాతని యపన్యాస  
మును గూడ వినగలరు.

చయ—మంచిది. పోయి అతని నొకసారిచూచెదను.

(నిష్క్రమించును)

నారా—ఇంక గురువుగారిచెంతకేగినను నేడు పారము జరుగుట కవకాశ  
ముండదు. నేనుగూడ నాకబీరుమహాశయునియపన్యాస మా  
లించెదగక.

(నిష్క్రమించును)

# భక్త కవీర్

పంచమాంకము.

[ప్రథమరంగము.

ఒకమరము.

[ప్రవేశము:- జ్ఞానదేవులు, నామదేవులు.]

జ్ఞాన—నామదేవా ? ఈవారణాశీక్షేత్రమున కరుదెంచి యించుమించుగ నారుమాసములు గావచ్చినది. మరియు గార్తీకమాసము సమీపించుచున్నది. మనము తిరుగ పండరిపురమునకు బోవలదా ?

నామ—అనుజా ! అవును. పండరీనాథుని సేవింపవలయు ననుకోరికయు మనంబున రేకెత్తుచున్నది. కాని—

జ్ఞాన—కాని యని యూరకుంటిరేల.

నామ—ఈక్షేత్రమున గావింపవలసినకార్యములలో నొక్కటిమాత్రమే శేషించియున్నది. అయ్యది నెరవేర్చినపిమ్మట పండరికేగుదము.

జ్ఞాన—ఇప్పుట గావింపవలసిన కార్యమొక్కటి గలదా ! స్ఫురించినది. కబీరుదాసునకు దర్శనమొసంగి యాతనినిగూడ పండరిక్షేత్రమునకు రావలసినదని యాహ్వానింపవలసియున్నదిగదా ?

నామ—అవును. నేడే యాతనిని దర్శింతుము లెమ్ము.

జ్ఞాన—మంచిది.

(ఇరువురును లేచి పరిక్రమింతురు.)

తెరయై త్తబడును.

ద్వితీయరంగము.

కవీరుదాసు మందిరము.

[కవీరు ధ్యానమున మునిగియుండును, కమాల్ దాసును సుశీలయు మరికొందరుభక్తులును భజనసేయుచుండురు.]

జ్ఞాన—పరమభాగవతోత్తముడైన నీతనిగర్భమున నాతనికంటె భక్తి ప్రపత్తులుగల కుమారుఁ డుదయించినాఁడు.

నామ—కొదమసింగమునకు గ్రామసింహము జనించునా?

కమాల్—(జ్ఞానదేవ నామదేవులకు నమస్కరించి) పరమభాగవతా గ్రేసరులకు కమాల్ అభివాదన మొనర్చుచున్నాడు.

నామ—(ఆశీర్వాదించి) వత్సా! భక్తాగ్రేసరుడ వయ్యెదవుగాక.

సుశీ—(నమస్కరించును.)

నామ—సాభాగ్యవతీభవ.

కమాల్—వైష్ణవశిఖామణులగు తమపాదరజము సోకుటచే మాగ్న హంబెంతయు ధన్యత గాంచినది.

జ్ఞాన—కమాల్ దాసూ! మీతండ్రికవీరును సందర్శింపవలయునని యరుదెంచియుంటిమి. ఆతఁడు ధ్యాననిమగ్నుడై యున్నాఁడు. కావున కొంతవర కిచ్చటనే నిరీక్షించుచుండుము.

కమాల్—నిరీక్షించుటమాత్రమే యొనర్చి మాకు దేవరకు నాతిధ్యమర్పింపగలభాగ్యమును కొదువసేయవలదని ప్రార్థించుచుంటిని.

(ఇంతలో కబీరు ధ్యానసమాధినుండి మేలుకొని యెడుటనుండు జ్ఞాన దేవ నామదేవులను గాంచును.)

కబీ—పరువుపరువున బోయి ముందుగా నామదేవునకును, పిమ్మట జ్ఞానదేవునకును నమస్కరించును.

సీ. చాంగదేవులురాగ శ చలువరాతిన్నెను

నడిపించె నెవ్వాడు శ నయముతోడ (జ్ఞానదేవులు)

తురుకజేనికిబుద్ధి శ గదుపంగ ధేనువుక

బ్రతికించె నెవ్వాడు శ ప్రతిభతోడ (నామదేవులు)

విఠవాదములాడ శ వేదముల్ పశువుచే

జెప్పించె నెవ్వాడు శ యొప్పులొలుక (జ్ఞానదేవులు)

సాధురక్షకు నాగనాధునభిముఖుని

గావించె నెవ్వాడశఖండభక్తి (నామదేవులు)

గీ. దప్పిబాయమార్వాడి ప్రాం శ తంబునందు

గలుగజేసెనెవ్వాడు గం శ గాప్రవాహ (నామదేవులు)

మట్టి మహిమాధ్యుడైన భక్తక్రాగగణ్య

దర్శనముగలె జన్మంబు శ ధన్యమయ్యె.

మహాత్మా! కబీరునామాభిధానుడ నగు నేను తమకు స్వాస్థాంగనమ స్కార మాచరించుచున్నాడ ననుగ్రహింపుడు.

నామ—కబీర్! నీయట్టి రామభక్తక్రాగగణ్యఁ డీయిలాతలంబున నెందు ను యుండడని వచింపనచ్చుచు

జ్ఞాన—విన్ను దర్శింపవలయుననియే మేము పాండురంగనిసన్నిధినుండి యీవారణాశ్రీపురంబున కరు దెంచియుంటిమి. నిన్నును, నీకంటెను భక్తాగ్రేసరుడైవ నీకుమారునిగూడ సందర్శించియుంటిమి.

నామ—సూర్యకులద్విసోముఁడు ని న్ననవరతము రక్షించుచు నీకెట్టికొ దువయు గలుగకుండునట్లు గావించుచుండుటచే సుఖంబున నీవా

రణాశయందు గూర్చుంటివి. కాని భక్తాగ్రగణ్యులు పెక్కురు నీ  
సందర్శనాపేక్షతో నుండియు, నయ్యది నభఃపుష్పముగా బా  
వించి వెతనొందుచున్నారు. కావున—

కవీరు—కర్తవ్యమును బోధింపుడు.

జ్ఞాన—నిన్ను దనసన్నిధికి గొనిరావలసినదని పండరీనాథుడు వచించి  
యున్నాడు.

నామ—నిన్ను పండరికాహ్వనింప దలంచిన యిట్లరుదెంచి యుంటిమి.

కవీరు—అవశ్యము. తమతోడనే యరుదెంచెదను. ఇంతకంటెను వాంఛ  
నీయ ముండునా? పాండురంగడే రావలసినదని యాజ్ఞాపించి  
యుండగా నన్యథా వచింతునా? ఆహా! నాకు పండరీనాథుని  
సందర్శించి యానందింపగల భాగ్యముగూడ సంప్రాప్తించు  
చున్నదిగదా.

గీ. పుండరీకుని వాత్సల్య శ్రీ మూనిబ్రాహ్మ  
నిటుకరాశిపై దర్శన శ్రీ మిచ్చినట్టి  
రంగనాథుని గననంత శ్రీ రంగమునను  
అపుడె తత్తరముజనించె శ్రీ నద్యుతముగ.

నామ—కవీర్మహాశయా! తత్తరబడకుము. మే మింకను గొన్ని పుణ్య  
క్షేత్రముల సందర్శించి కార్తీకమాసమునగాని పండరిపురమునకు  
జేరబోము. మాకు మరల నీసందర్శనలభము చేకూరునట్లుగా  
నీవును యామాసారంభమునకు పండరికి రావలయునని గోరు  
చుంటిమి.

కవీ—తమయాజ్ఞ కన్యథా వర్తింతునా?

నామ—ఇంక మాకు సెలవిమ్ము పోయివచ్చెదము.

కవీ—నాయొసంగు నాతిధ్యమును స్వీకరింపకయే వెడలిపోయెదమనుట  
భావ్యమా? మీరాకచే సాక్షాత్పండరినాథుడే నాగృహమున

కరుదెంచినట్లుగా దలంచి యధికంబుగ సంతసించుచున్న నన్ను చిన్నబుచ్చి యింతలో నరుగదలంచుట నాయమా !

నామ—మంచిది. నీయభీష్టమును దీర్చియే మేము మరమున కరుగ గలము. మేము విశ్వనాథుని సందర్శనమున కరుగుచుంటిమి. మరల నీచూర్గముననే యరుదెంచి నీయొసంగు నాతిధ్యమును గ్రహింతుము.

కబీ—అనుగ్రహింపబడినాడను.

(జ్ఞానదేవ, నామదేవులు నిష్క్రమింతురు.)

సుశీ—నాథా ! ఇంట నొక్కపదార్థమైననులేదే. వీరికెట్లు నాతిధ్యమీ యచగునని తలంచితిరి. ఒక్కపూట గడచుటకే మిగులకష్టముగా నున్న మనము అతిథులకు నాతిధ్య మెట్లీయగలుగుమము.

కబీ—రాముని కటాక్షమున్న నెట్టికొడువయు గలుగదు. లోనికేగి పరికింపుము. వలయుపదార్థము లింటనే లభింపగలవు.

సుశీ—లోనికేగి పరికింపవలసిన దేమున్నది. శూన్యభాండములనా ?

కబీ—అటులనా? నేడు నీవే పరికరములన్నిటిని సమకూర్చుకొని యతిధిపూజనము గావింపవలయును. ఇంటలేకున్న నిరుగుపొరుగున నెచ్చటనైన నప్పుగొనిరమ్ము. అతిధిపూజనమున కెట్టిబోటుచు గలుగరా దనుమాట మరువకుము. ఎట్లో పదార్థములను సేకరించుకొని రమ్ము. నేను రాముని సేవింపబోవలయును.

(నిష్క్రమించును.)

సుశీ—ఇదెక్కడి ప్రారబ్ధము. ఏమిచేయుదును. నాడు వేనవేలుగ భక్తులరుదెంచినప్పుడు వారికెల్లరకును వృద్ధసోపేతయుగా భోజనాదికముల నొసంగి యాదరించినవల్లభుడు యిట్లానతిచ్చుటలో నేదో విశేషముండి యుండును. భర్తయానతి నెవ్వరినైన నడిగి జూచెదగాక.

(నిష్క్రమించును.)



కమా—అతిథిపూజనమునకై వలయుపూజాద్రవ్యములను సేకరించి  
సర్వమును సిద్ధముగా నుంచెదను. నామదేవుల కాతిధ్యమొసంగి  
గగల్గినయెడ నిక్కువముగా నాపండరినాధుని కాతిధ్యమొసంగి  
నట్లే యగును. కాన నేనును తత్ప్రయత్నమున నుండెదగాక.  
(నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయరంగము.

ఒకవ రకుని మందిరము.

(దుకాణముపై వర్తకుడు గూఁచుడియుండును సుశీల వస్తువులను  
అప్పుగా గొనుటకై వచ్చి నిలువబడియుండును. తెరయెత్తబడును.)

సుశీ—అయ్యా ! నేడు మాయంటి కతిధులు వచ్చియున్నారు నారల  
కాతిధ్య మొసంగవలసియున్నది గావున నాయగు కనికరముం  
చి యీజాబితాయందుగల వస్తువుల నిష్కీపుము.

వర్త—వీనికి సుమారుగా నైదారురూప్యములు గావలసియుండును.

సుశీ—అయ్యా ! ఇప్పుడ నాచెంత ద్రవ్యము లేదు.

వర్త—ద్రవ్యమొసంగకున్న వస్తువుల నెట్లుగొనిపోవలయునని సంక  
ల్పించుకొని యరుదెంచియుంటివి.

సుశీ—ఈద్రవ్యమును అప్పుగా భావించుము. నీఋణమును నాలుగైదు  
దినములలో దీర్చివై చెదము.

వర్త—విదారురూప్యముల నప్పుగా నొసంగుటయేనా ? కరవుకాలము.  
వచ్చి కూచున్నది. కన్నొడుచుకున్నా కాసిబేరము కాపడుట  
లేదు. ఇల్లాంటప్పుడు అరువిస్తే మాత్రమే దక్కుతుందా ?  
నావల్లగాదు. అంత్యనిష్ఠూరముకన్న నాదినిష్ఠూరము మేలు  
గదా ?

సుశ్రీ—అయ్యా ! నీఋణ మెంతకాలమో నిలువయుంచము. నేడేమో  
తురకల పండుగయగుటచే నంగళ్ల న్నియును మూసియుండిరి.  
ఎరిగినవారి నెవ్వరినైన నడుగుటకు వీలు లేకుండబోయినది.

వర్త—అందుకు నే నేమిచేయుదును. అరువుసరువులిచ్చి అరికాళ్ల రిగే  
దాకా తిరిగి చావ లేను.

సుశ్రీ—అయ్యా ! నిన్ను వేడుకొందును. నీసొమ్మును పువ్వులలో బెట్టి  
గొనివచ్చి యర్పించెదను. అతిధిపూజనమును సాగింపకున్నయె  
డల రౌరవాదినరకముల గూలవలసివచ్చునని యింతగా ప్రాధే  
యపడుచున్నాను.

వర్త—(తనలో) ఈమెను జూచినప్పటినుండియు మనస్సేమోగాపరుగు  
వారుచున్నది. అవసరమెక్కువగా గలదియగుటచే నడిగిన సమ్మ  
తించునని తోచుచున్నది.

సుశ్రీ—అయ్యా ! ఇచ్చట గూర్చుండి జాలముచేయుటకు వ్యవధిలేదు.  
కరుణించి యావస్తువుల నొసంగి పంపుము.

వర్త—(మాటలాడక యామెవంక నెగాదిగ దిలకించుచుండును )

సుశ్రీ—అయ్యా ! నామనవి వినరా ?

వర్త—తస్వీమణీ ! నీమనవి నేను వినియెదను. నీ కావస్తువులన్నిటిని  
యూరక యర్పించెదను కాని నామనవినిగూడ నీ వాలించుట  
కంగీకరింతువా ?

సుశ్రీ—(తనలో) ఇదేమి యీతఁడెట్లు పలుకుచున్నాడు. ఈతని యభి  
ప్రాయ మేమైయుండును. (ప్రకాశముగా) అయ్యా ! అతిధిపూ  
జన మవశ్యక ర్తవ్యమై యున్నది. నీమనవి వినుట కెట్టియభ్యంత  
రమును వచింపను-కావున నీవాంచితమేమో యెఱింగింపుము.

వర్త—(సంకోచించి) నేను నోరుజారి వచించిన పిమ్మట నీవు కోపగిం  
తువేమోయని కొంచెము—

సుశీ—(తనలో) ఈతఁడు దురుద్దేశముతో నుండినట్లు గాన్పించుచున్నది. కానిమ్ము. ఈతని యభిప్రాయ మీతనినోటనే వినవలయును. (ప్రకాశముగ) అయ్యా ! సంకోచించి నీయభిప్రాయము దెలియబరుపకున్న నే నేమనగలను.

వర—తస్వీమణీ! ఇంకను దాపరిక మెందులకు నీయండు నా కనురాగము జనించియున్నది. ఈరేయి నాయభిమతమును దీర్ప నరుదెంతునని వచనమిచ్చిన నీవు కోరినవస్తువులన్నిటి నొసంగెదను.

సుశీ—(తనలో) అక్కటా ! ఈతఁ డెంతసీచమగు నభిప్రాయముతో నున్నాఁడు. ఈతని కేమని యుత్తర మొసంగుదును. ఈతఁడు తన యభిమతంబునుదీర్ప సంగీకరింపనిచో నాకు వలసినపదార్థముల నొసంగుటకు సమ్మతింప డనుట నిర్భవము. పదార్థములు సమకూడకున్న యతిథిపూజనమునకు తిలాంజలి యొసంగవలసియుండును.

గీ. కోరగారాని కోరిక శ్ర గోరునితని  
వాంఛితార్థంబు నేను దీర్పంగవలెనొ  
యతిథిపూజత్యజించి మర్యాదనిలువ  
బెట్టవలెనో దెలియ దవిశేషి నగుట.

ఆహా ! ఎట్టిసంకటము గల్గెను. రామచంద్రా ! మాయెడ విముఖుడవై యుంటివా ? లేక నియ్యది పరీక్షాసమయమా ! ఇట్టివిషమసమస్యలను గల్గించిన మేము నిలువగలమనియే తలంచితివా ? నీపదారవిదసంసేవన మేమరక గావించుచున్నందుల కియ్యదియూ నీవు మాకు చేకూర్చునట్టి ఫలితము. రామచంద్రా ! నీవే తండ్రివి, నీవే తల్లివి, నీవే గురుండవు, దైవమవని నమ్మియున్నమమ్ము నీవే యిట్లు పరీక్షింపదలంచుట నీకు భావ్యమా !

వర—తస్వీమణీ ! ఏమందువు. వస్తువుల నిష్పింపుమందువా ?

సుశీ—(తనలో) ఈతని నొకసారి ప్రార్థించిచూచెదను. (ప్రకాశముగ)  
మహాత్మా! తముభోలు హరు యీవిధి వక్కాణించుచుండ నే  
మని ప్రత్యుత్తర మీయగలదానను. కోర గారాని కోర్కెను  
కోరుట మీకు దగునా? తమవస్తువుల కగుమూల్యమును నేట  
రేపటదెచ్చి యొసంగుదును. అంకులకంగీకరించి యనుగ్రహింప  
ప్రార్థింతును.

వర్త—ఇంక నూరక నాసంగతి వచింపవలసిన పనిలేదు. సమ్మతించె  
దవా సరకుల నొసంగెదను. తిరస్కరింతువా మరియొక చోటి  
కేగి నీకు గావలసినపదార్థములను దెచ్చుకొనుము.

సుశీ—(తనలో) ఈతడు తాబట్టినకుందేటికి మూడేకాళ్లని వాదించు  
వానిచందమున పలుకుచున్నాడు. రామా! రామా! అతిధి  
పూజన మెల్లుసేయగలమని తలచియుంటివి. కట్ట! అతిధులను,  
పరమభాగవతోత్తములను, మహిమాన్వితులగు నామదేవజ్ఞాన  
దేవులను సంతృప్తిపరుప కెట్లు సాగనంపుదును. అంగీకరించి పదా  
ర్థములను గొనిపోవలసినదేనా? భర్తయు నెట్లో పదార్థము  
లను సంగ్రహించుకొని రావలసినదని నియమించియుండిరి. పదా  
ర్థములను గైకొని పోవకున్న పతిమాట కెదురాక్షిణదాన నగు  
దును. అతిధిపూజనమును త్యజింపజాలను. వల్లభునియాసతి  
జవదాటజాలను. సర్వమున కాపరంధాముడే గలడు (ప్రకా  
శముగా) అయ్యా! తాము కోరినట్లుగా నేటిరాత్రి తమచైత  
కరుడెంతును. నాకు గావలసినపదార్థముల నిచ్చి పంపుము.

వర్త—(తనలో) ఇప్పటికి నాకోర్కె దీరు ననునాస జనించుచున్నది.  
ఈమె రాత్రి వచ్చునో రాకుండునో. ఇంతకుదెగించినయీమె  
రాకుండుటలో నాశ్చర్యమేమియు నుండదు.

సుశీ—ఇంకను జాలమొనర్చెదవేల?

వర్త—నీవు రాత్రికి వచ్చేదనంటివి. కాని నాకయ్యది యంతనమ్మకము గాలేదు.

సుశీ—అయ్యా ! అతిథి పూజనమునే త్యజింపజాలని నేను సత్యమును మరచి వర్తింతుననియే తలంతువా ?

వర్త—సరే ! ఈమాటల్లో యెంతసత్యంవుందో చూస్తాను.

సుశీ—పదార్థములను దెప్పించి యొసంగుము. నాకొరకై యింటియందలివారును నతిథులును వేచియుందురు.

వర్త—ఈజాపితాయందలి సరుకులన్నిటిని మీయింటికి బంపించెదను. ముందుగా నీవేగుము.

(సుశీల నిష్క్రమించును.)

వర్త—(తనలో) రాకుండా యుండదు. ఒకానొకవేళ రాకున్న యెడల నలుపురిలో తగవుబెట్టి, యెట్లో సగము సొమ్మైనను గుంజకొన పంపును. సామానులన్నీ పంపిస్తాను.

(నిష్క్రమించును.)

తెరవాలును.

తృ తీ య ర ం గ ము .

కవీరుగృహము.

[ప్రవేశము:- కవీరు, సుశీల.]

కవీ—నేడు నీవలన నతిథిసత్కార మొనరించునంతటి భాగ్యము చేకూరినది. ఇందులకు నేడు నిన్నెక్కుడుగా నభినందింపవలయును.

సుశీ—(మాటలాడక నిరుత్తరయై మిన్నకుండును.)

కవీ—ఈసామగ్రినంతయు నెక్కడ దెచ్చియుంటివి?

సుశీ—నాథా ! వచింపజాలను, ... ..

కవీ—ఏమీ ! చౌర్యమున వీనిని గొనితెచ్చి యుండలేదుగదా ?

సుశీ—లేదు. లేదు. ఒకవర్తకునియొద్దనుండి గొనివచ్చితిని.

కబీ—నేడు తురకలపండుగ యగుటచే దుకాణములుగూడ తేవే?

సుశీ—కావుననే.....

కబీ—సంకోచింతువేల ?

సుశీ—ఎట్లును వచింపకతప్ప దాల్చింపుడు. ఒకవర్తకుడు దుకాణము ను దెరచికొని యుండగా నాతనిని సమీపించి వలసినవస్తువుల నొసంగవలసినదని ప్రార్థించితిని. కాని యాతడు మూఢముగా నరువీయననియు తనతో నొకరాత్రి....

కబీ—నిన్నాతడు కామించి యుండెనా ?

సుశీ—అగును. అట్టైన వస్తువుల నుచితముగా నిచ్చెదననియెను.

కబీ—అందుల కంగీకరించి యీపదార్థములను గొనివచ్చి యుండువు.

సుశీ—అవును.

కబీ—ఈవిషయమున నీవు చక్కగా వర్తించితివి.

సుశీ—నాధా ! అట్లు వచించెదరేల ?

కబీ—విధాయకముగా నొనరింపవలసినదాని నొనరించితివి. ఇందావంత యును దోసములేదు. ఇంకను జాలము సేయుటెందులకు లెమ్ము. ఆతనియింటివరకును నిన్ను దిగబెట్టెదను. నిస్సందేహముగా నాతనికడ కేగిరమ్ము.

సుశీ—సత్యవ్రతపరిపాలనార్థమై యాతనిచెంతకేగుదును. కాని మరలి వచ్చుట—హా ! నేటివరకు తమ్మే దై వస్వరూపులుగా భావించి సేవించుచు రామచంద్రపదరాజీవములనే శరణ్యముగా దలంచి మెలంగుచుందునే. అట్టి నేను పరపురుషునితో సాంగత్యము నెరపవలసినవచ్చెను. హతవిధి ! నాధా ! ఈ దీనురాలి నింక మరచిపొండు. కళంకితనై నిరంతరము రామచంద్రు నర్పించు తమ్ము సేవింపజాలను. అనుగ్రహము నిల్పుడు.

కవీ—సుశీలా ! ఇందునుగూర్చి విచారించుచుంటివా ? ఇది విషాదము నకు దగిన సమయమా ! ఆవర్తకుడు నిన్నొకరాత్రికాలమున తనతో గడుపుమని యాశించుటమాత్రమేగాదు. నాజీవితముల నర్పింప వలసివదని కోరియుండినను సంతోష పూర్వకముగా నర్పించియుండును. వేయేల, భగవానుడగు శ్రీరామచంద్రుడే యాతనిచే చట్లడిగించియుండును. కావున సంకోచింపక సంతోష పూర్వకముగా నాతనిచెంత కేగిరమ్ము.

సుశీ—తమయాసతి శిరసావహింతును. నిరంతర మేనును తమరును త్రికరణంబుల నెవ్వనిపాదాబ్జము లేడ్డడయని భావించి సేవించు చుంటిమో యారాముడే నాకు రక్షకుడగును

కవీ—లెమ్ము. నిన్ను నే నాతనియింటివరకు దిగబెట్టెదను.

(ఇరువురును పరిక్రమింతురు.)

తెరియె త్తబడును.

(వర్తకుడు సుశీలకొరకు నిరీక్షించుచుండును)

వర్త—తప్పక వచ్చెదనని వాగ్దానమొసంగిన యాతరుణీమణి యాలస్య ముగావించుటచే చిత్తి మూరక పరితపించుచున్నది. క్షణమొక యుగమువోలె గాన్పించుచున్నది.

కవీ—నీకొర కాతడు నిరీక్షించుచున్నాడు. పోయిరమ్ము. నీకు శుభం బగునుగాక.

సుశీ—(వర్తకు సమస్కరించి వర్తకుని సమీపించును)

(కవీరు నిష్క్రమించును.)

వర్త—తరుణీమణీ ! ఇంతవరకు నీకై యెదురుజూచుచున్నాను. ఇంతా లస్యము గావించితివేమి ?

సుశీ—అయ్యా ! అతిథులను సంతృప్తి గావించి భర్తృసాన్నిధ్యమున  
కరిగి వారి కీవృత్తాంతమంతయును దెల్పి వారియనుమతిని బడసి  
వచ్చుటలో నొకింత యాలస్యమైనది. మన్నింపవలయును.

వర్త—(నిర్విణ్ణుడై యూరకజూచుచు నిలచియుండును.)

సుశీ—అయ్యా ! ఇప్పుటికే కాల మతిక్రమించినదికదా ?

వర్త—(తనలో) ఈలతాంగియం దొక యపూర్వతేజ మక్షిగోచరమగు  
చున్నది. నిక్కముగా నీమెకడుంగడుపావనురాలనుటలో నసత్య  
ముండదు. కట్ట ! ఇట్టి మహాపతివ్రతను జెనకదలంచిన నా  
యట్టి మూఢుడెందైన నుండునా ? ఈమెను క్షమాభిక్షను  
గోరుకొనకున్న నాపాపమునకు మేరయుండునా ! (ప్రకాశము  
గా) తల్లీ పూజనీయురాలవగు నిన్నాశించి మహాపాతకమున  
కొడిగట్టికొంటిని. మన్నింపుము. (పాదములపై బడును.)

సుశీ—అయ్యా ! ఏల నాపాదములపై వ్రాలెదవు. లెమ్ము. లెమ్ము.  
శ్రీరామచంద్రునిపాదపద్మముల నాశ్రయింపుము.

వర్త—తల్లీ ! పరమపతివ్రతాతిలక మనందగు నిన్నాశించినందున జనిం  
చిన ఘోరపాపమునకు దగినశిక్ష విధించి యనుగ్రహింపుము.  
అంతవరకును నీపాదముల విడువజాలను. తల్లీ కటాక్షింపుము.

సుశీ—సోదరా ! గతమును మరచిపొమ్ము. నీ వాచరించినపాపములకు  
పశ్చాత్తాపపడుటయే పాపసంఘములను పారద్రోలజాలును.

గీ. అగ్నిదేవుండు నొకట ఘోరరాటపులను

భస్మమొనగించునట్లు రఘునాథుని

మంత్రమును భక్తి స్మరియించు శ్రీ మాత్రమునను

పాపసంఘంబులెల్లను శ్రీ భస్మమగును.



కావున నీయొనర్చినపాపముల పారద్రోలి సద్దశిని చేకూర్చ రామతారక ముత్రంబు నుపాసిపుము.

వ ర్త — అనుగ్రహింపబడితిని. తల్లీ! తమనిలయమునకు గొనిపోయెదను.  
 తెమ్ము. త్వరపడుము. నీవల్లభుడు నీరాకకై నిరీక్షించుచుండును.

(ఇరువురూను నిష్క్రమితురు.)

చైత్రవాలును.



# భక్తకవీర్

షష్ఠాంకము.

ప్రథమరంగము.

ఒకవీధి.

[ప్రవేశము :—కవీరు, కమాలు.]

కవీ—కుమారా ! రేపటిదినంబున సాధువులకు సదావర్తనొసంగుట  
కిట నేపథ్యమును లేకపోవుట యెఱుంగుదువుగదా?

కమా—అవును. అయిన నిష్ఠ డీయర్థగాత్రమున నిట్లుదెంచు తెంచు  
లకు ?

కవీ—పథ్య సంపాదనముకొరకు.

కమా—ఇంతటి యర్థగాత్రమున మనముచుదెంచుచుని యెవ్వరు నిశ్చిం  
చుచుందురు. ఉదయముననే బయలుదేరినయెడల కొంతవరకు  
మేలగునేమోయని తలంచుచున్నాను.

కవీ—కుమారా ! యాచనవలన పెక్కురుసాధువుల కొసంగుటకు సరి  
పడునన్ని పథ్యములు లభించునా ?

కమా—ఏవిధమున ద్రవ్యమును సంపాదించదలచితిరి ?

కవీ—ధనికులయొద్దనుండుద్రవ్యమును గొననుద్దేశించితిని.

కమా—ధనికులు బుద్ధిపూర్వకముగా నడిగినంతమాత్రమున ద్రవ్యమిచ్చుట కంగీకరింతురా?

సీ. బిరుదులకాశించి శ వేలకొలందిని

వెచ్చింపవలసివ శ వెచుకబడరు

గొప్పకై పలువురు శ జెప్పకొనంగరు

డాతకై వడినుండ శ దలచువారు

ఇంద్రుండవొడువు శ చంద్రుడొడువటంచు

స్తుతియింప నే బీయజూచువారు

పొగడించుకొని డబ్బు శ బుద్ధిపూర్వకముగ

నీయలేక మిటకరించువారు.

నగుచు ధనికులుండు దమరాత్మనెఱిగి

వారివలనను ధనసముపార్జనంబు

చేయసమకట్టిరేల నీ శ హేయమైన

కార్యమునకంటె మేలు భీక్షాటనంబు.

ధనికు లైశ్వర్యమదాంధులు, నుచితానుచితజ్ఞానశూచ్యులై యాచకుల కంటి కగపడుటయే నగౌరవమని తలంతురు. అట్టివారి నాశ్రయించుట కంటె భీక్షాటనమున లభించినదానితో సాధువులకు సదావర్తి యొసంగుట మేలుగదా?

కవీ—నాయనా! నీవు చెప్పినపల్కులన్నియు యథార్థములు. ధనికులు ధనమును సంపాదించుటలోగల కాయకష్టము లెఱింగినవారగుటచే నొకనేబు వ్యయించుటకుగూడ వెచుదీయుదురు. అట్టిలోభి జనులయర్థము, భూపాలునకుగాని చోరులకుగాని ప్రాప్తమగుచుండును. మనము భూపతులముగాము. అట్టిధనికులనుండి ధనంబును గైకొనుటకు మనకు శేషించిన మార్గమొక్కటిమాత్రమున్నది.

కమా—చోరత్వముననా ధనమును సంగ్రహింపదలంచుట?

కబీ—అవును.

కమాల్—తండ్రీ! అయ్యది యకార్యముగాదా? మిముబోలిన మహా-  
నుభావులు నిందను నేవిధంబున భరింపనేర్తురు?

కబీ—కుమారా! లోకులనిందాస్తుతులతో నిమిత్తమేమున్నది.

కమాల్—జనకా! లోకు లెట్లనుకొనిన మనకేమని తలంచి యకార్య  
మొనరింపనగునా? మనచాచిత్రముల నాదర్శకముగా గొని  
యితరులుగూడ నిట్లే గావించురే.

కబీ—నాయనా! మనచాచిత్రముల నాదర్శకముగా గైకొనినవారు యె  
ప్పుడును యిట్లానర్పరు. అట్టివా రిందలి పరమార్థ మేమైయుండు  
నాయని వితర్కము గావించి యాలోచింతురు. మూఢులును,  
డాంబికులును, మోసగాండ్రును, స్వార్థపరాయణులును పర  
మార్థచింతనము చేయక స్వప్రయోజనార్థము గావించు చార్య  
మిట్టిచెన్నడును గానేరదు. వారు పరేతనాయకునిమోల దగు  
నట్లు దండింపబడుదురు.

కమా—జనకా! ఇందొక పరమార్థముగూడ నున్నదా?

కబీ—ఉన్నది.

కమా—ఏమది?

కబీ—అతిథిపూజన మవశ్యక ర్తవ్యము. కావున చోరత్వముననైన ధ  
నమును సాపాదించి మహాత్ములగు నతిథులను సంతృప్తిపరుపవ  
లయును. కావున సంకోచింపకుము. నే నీవ ర్తకుని గృహమునకుఁ  
గన్నము త్రవ్వెదను. లోనికేగి వస్తువులను గొనివచ్చి నీ కందిం  
చెదను. వానిని నీవు భద్రముగా నింటికిగొనిపొమ్ము.

(అని కన్నమును త్రవ్వెను)

కమా—జనకా! మీ రేల శ్రమపడవలయును. నేనే లోనికేగి ధనమును  
సంగ్రహించుకొనివచ్చెదను. తమ రిందే యుండును.

కబీ—మంచిదట్లే గావించుము.

(కమాలు లోనికేగును.)

కబీ—గతజన్మంబున సీతఁడొనర్చిన సేరమునకు దగినశిక్ష ననుభవించినగాని జన్మరాహిత్యమును బొందజాలఁడు.

(కమాలు ధనముగలసంచి నందించును)

కబీ—(అందుకొనును)

కమా—జనకా! మన మీధనమును గొనిపోయినవెనుక నెవ్వడేని  
యరుదెంచి మిగిలినద్రవ్యమంతయును గొనిపోగలడు.

కబీ—అగునగును.

కమా—కావున నే నీవర్తకుని మేల్కొల్పి హెచ్చరించి శీఘ్రముగ  
వెలికరుదెంచెదను.

కబీ—నీయిష్టము.

(కమాలు లోనికిపోయి మరల కన్నములోనుండి తలదూర్చి.)

కమా—జనకా! కార్యము మించివచ్చినది. వర్తకుఁడు నన్ను లోనికి  
లాగుచున్నాఁడు.

కబీ—మోసమయ్యెనే!

కమాల్—తండ్రీ! ఆలోచనల కెడములేదు. నాగుర్తులీతనికి జిక్కుకుండ  
శిరమును ఖండించుకొనిపోమ్ము. అట్లుకాదేని నేను రేపటిదిన  
మున రాజదండనమునకు గురియగుటయేగాక తమకుగూడ య  
ఁకీర్తిగలుగును. సంకోచింపకుఁడు.

కబీ—అట్లుచేయును.

తెరపడును.

ద్వితీయరంగము.

కబీరు గృహము.

[ప్రవేశము: కబీరు, సుశీల.]

కబీ—తరుణీ! సాధువులు వచ్చి వాకిట గూరుచున్నారు. కావున త్వరలో  
వంట గావింపుము. వారు మహాత్ములు. పెక్కామడలదూరము  
నుండి నెక్కుడుగా శ్రమజెంది యుందురు.

సుశీ—మహాప్రసాదము. కుమారుఁ డెక్కడ కేగినాడు. ఆతఁడున్న  
యెడల నాకు కొలదిగా చేదోడు వాదోడుగా నుండును.

కబీ—ఆతఁడు రామునికడ కేగెను.

సుశీ—ఎప్పటికి రాగలఁడో. కానిండు. ఇదే స్నానమున కేగివచ్చెదను.  
(నిష్క్రమించును.)

కబీ—వాకిట నెందఱో సాధువులు భిక్షార్థ మరుదెంచి నిరీక్షించుచు  
న్నారు. వారల కీవృత్తాంత మేమియును దెలియనీయగూడదు.  
ఈమె కీవృత్తాంత మొకింతదెలిసినను, వంటచేయుట మాని  
కుమారునికొరకై విచారించుచు గూర్చుండును. సర్వమున కా  
రాముడే గలఁడు. ఇంక నిక్కడ గూర్చుండుటెందులకు. పూజా  
మందిరమున కేగి రామదేవునిచరణసరోజముల నర్పించెదగాక.

(పరిక్రమించును. ఔరయెత్తబడును.)

పూజామందిరము.

కబీ—(శ్రీ)రామునకు నమస్కరించి)

శ్లో. వందే సాగరగర్వభంగవిశిఖం వందే జగజ్జీవనం  
వందే కాళికయాగరక్షణకరం వందే గురూణాంగురం  
వందే బాణశరాసనోజ్జ్వలకరం వందే జటావల్కలం  
వందే లక్ష్మణభూమిజాన్వితకరం వందే సదారాఘవం.

శ్లో. సాకేతే మణికోటిభిస్సుఖచితే దివ్యాంబరాలంకృతే  
 హేమస్తంభసహస్రకోటిఘటితే తారాపథాత్మ్యన్నతే  
 రమ్యస్వగ్ధమయే విచిత్రభవనే దివ్యంతరిక్షే ముదా  
 రామం స్మేరముఖాంబుజం రఘుపతిం సీతాసమేతంభజే.

[కొందరు సాధువులు అరుదెంచి భోజనపాత్రములచెత గూర్చుండి  
 యుందురు. కబీరు వారికెమరుగ నరుదెంచును. సుశీలవచ్చి  
 కబీరుచెత నిలువబడి యుండును.]

కబీరు—మహాత్ములారా! తమరు మాయుంటికి నతిథులై యరుదెంచుట  
 చేత మాగృహము పావనమయ్యెను. తమరే నాపాలిటరామ  
 భద్రులని తలంతును.

సుశీ—మహాత్మా! వడ్డన గావింపుదు నా?

1 సాధు—అమ్మా! ఇంకను గొందరు వచ్చియుండలేదు. వారుగూడ  
 నొకటి రెండు నిమిషములలో రాగలరు. ఇంతలో మించిపోవు  
 నది లేదుగదా ?

2 వ సాధు—అసంతకల్యాణగుణసంపన్నుడగు రాముని స్తవరాజములను  
 తమవలన వినుటవలన మాపాపములు పటాపంచలై నవి.

కబీ—రామనామమున నట్టి మాహాత్మ్యమున్నది.

సి. మంత్రంబులందు ను శ్రీ త్తమమైనదగుటచే  
 పార్వతీనాథుండు శ్రీ పరనసేయు  
 మంత్రసారంజౌచు శ్రీ మహిబెలంగుటచేత  
 పావని జపించు శ్రీ భక్తితోడ  
 సరిలేనిదగుటచే శ్రీ వరయోగిసంతతి  
 ధ్యానింతు రెవ్వేళ శ్రీ నధికభక్తి  
 పావనమగుటచే శ్రీ బ్రహ్మగణమెల్ల  
 భక్తితన్మయులౌచు శ్రీ పరనసేతు

రట్టిరాముని నామమాత్రహాత్మ్యమిట్టి  
దనుచు వచియింపనలవియే శ హరిహారాదు  
తైన తారకమంత్ర మహాత్మ్యమేమొ  
దెలుపజాలర నెడు నుడి శ గలమజగతి.

అనంతకల్యాణగుణుడగు రామచంద్రుఁ డుద్భవింపగలడనియే వశిష్టమా  
సింద్రుఁ డిత్వాకువంశమునకు పురోహితుఁడై యుండ నంగీకరించెను.  
శ్రీరామచంద్రసందర్శనాసీతుఁడై శరభంగుఁడు మేన ప్రాణములధరించి  
యాతని సందర్శించువరకు నిలచియుండెను.

సుశీల—(తనలో) ఏమో చిత్రముగానున్నది. కుమారుఁడు భోజనమొ  
నరించువేళకై నను యింటికి రాకుండెను. అనుష్ఠానమును దీర్చుకొ  
నుట కేగిన యోగులును యేలకోరాకుండిరి.

1 యో—సుహాత్మా! నేటికి తమవలన తారకమంత్రరహస్యార్థమెఱుం  
గుట మాపూర్వజన్మసంచితార్థమని తలంచుచుంటిమి.

[ప్రవేశముకొందఱు యోగులు.]

2 వ యో—జ్ఞానదేవా? షుతజాల మొనరించితివేమి?

జ్ఞాన—(ఆసనముపై కూర్చుండుచు) జపతపంబుల చాలించుకొని వేగము  
గా రావలయుననియే బయలుదేరితిమి.

1 యో—మార్గమధ్యమున జాలమొనర్చితివా?

2 యో—మార్గమున నేలయాగిపోతివి. ఎవ్వరితోడనైన మాటలాడు  
చుంటివా?

జ్ఞాన—లేదు లేదు. ఈయూర నేను మాటలాడుట కెవ్వనినెఱుం  
గుదును?

1 యో—మరి నీయాలస్యమునకు కారణమేమి?

జ్ఞాన—రచ్చకొట్టమునకు సమీపమున నెవ్వడోయొక బాలునిశవము  
ప్రేలాడదీయబడి యుండెను. ఆశవమునకు శిరములేదు. కాని



యదెట్టిజీవనమో ! దేహమునుండి శరము ఛేదించబడినను  
దేహభిమానమును విడచినట్లులేదు.

1 యోగి—అదేమి ! ఆశవ మెవ్వరిదైయుండును ?

జ్ఞాన—ఆతఁ డొకచోరుడట. ఆతఁడు గడచినరేయి యొకవ ర్తకునింటచొ  
రబడి వెలుపలనున్న తనవానికి ద్రవ్యమందించెనట. ఇంతలో  
నావ ర్తకుఁడు మేల్కొంచి కన్నములోనుండి వెలికరుదెంచుచున్న  
యాబాలునికాళ్ళు పట్టుకొని లాగుచుండెనట. ఆసమయమున  
వెలుపలనున్నవాఁడు తమగుర్తు లితరులకు చిక్కకుండ నుండవల  
యునని యాబాలునిశరమును ఛేదించుకొనిపోయియుండెనట.

2 యో—ఆబాలునిమొండెమున జీవమున్నదని యెట్లుగ్రహింపగల్గితివి?

జ్ఞాన—ఆమొండెము మార్గమునబోవువారలెల్లరకును చేతులెత్తిమొక్కు  
చున్నది. ఆవంతను దిలకించుచు నట్లే నిలువబడియుంటిని. ఇంతట  
నాత్మారాముఁడు వేళయైనదనిబోధింప మీరు నాకొరకై కని  
పెట్టుకొనియుందురని త్వరితగమనమున జనుదెంచియుంటిమి.

కవీ—మహాత్ములారా ! భోజనముల గావింపుఁడు. ఇప్పటికే చాలయా  
లస్యమైనది.

జ్ఞాన—(సుశీలతో) అమ్మా ! వడ్లన గావింపుము. ఆమహాశయునకును,  
కమాలనకునుగూడ మాపంక్తినే వడ్డింపుము. వారితోగలసి  
భుజించినగాని మాపాపములు పటాపంచలు గానేరవు.

కవీ—మహాత్ములారా ! తమరు భుజింపుఁడు.

జ్ఞాన—తమసహపంక్తిని భుజింపవలయునని యాశించితిమిగాని—

కవీ—క్షమింపుఁడు. శ్రీరాముని పూజించినపిమ్మటగాని భుజింపను.

1 యోగి—అయిన కమాలునైన మాపంక్తిని భుజింపబంపుము.

సుశీ—(తనలో) ఏలనోగాని ప్రాణేశ్వరుడు నిరుత్తరుడై కన్నులనీరుబెట్టి  
ముఖమునువాల్చి శోకించుచున్నాడు.

జ్ఞాన—మహాత్మా ! మే మంతటిభాగ్యముచక్కె ననో మహానజాలమైతిమా?

కబీ—(తనలో) ఇప్పు డీమహానుభావులకేమని వచితును.

1 యోగి—(సుశీల) తల్లీ ! కుమారు డింటియారు లేడా ?

సుశీ—లేకు. ఎచ్చటికేగియుండెనో తెలియరాకున్నది.

కబీ—మహాత్ములారా ! భోజనములగావింపుడు. అనంతరమతఁడు రా గలడు.

2 యోగి—(జ్ఞానదృష్టిచే కనుగొని) కబీరుమహాశయా ! జ్ఞానదృష్టిచే సర్వమును కనుగొంటిని. జ్ఞానదేవా ? అయినయాలస్య మెట్లు అయినది లెమ్ము. ఆశవఖండమును గ్రిందకిదింపుచుండుము. నే నింతలో యాశవముయొక్క శిరమును గొనివచ్చెదను. పరమ భక్తాగ్రేసరుడగు నాకమాల్దాసు పునర్జీవితఁడై సహపంక్తి భుజిప నరుదెంచును. (జ్ఞానదేవుఁడు నిష్క్రమించును.)

2 యోగి—మహాత్మా ! శిరస్సును మాహాసంగవలయును. తమ యను జ్ఞలేకుండ మే మేమిజేయుట కశక్తులముగదా ?

కబీ—ఆయింట గలరు. (అని చూపును.)

(2 యోగి నిష్క్రమించును.)

సుశీ—నాథా ! కుమారుఁడు మరణించెనా? హాపుత్రకా! కడకు తండ్రి చేతనే వధింపబడినాడవా ? (చూర్చింపును)

కబీ—సుశీలా ! (అని యామెను సమీపించి మూర్ఛదేర్చును.) ఏమి నీపుత్రవ్యామోహము. ఎవ్వడు పుత్రుడు. ఎవఁడు తండ్రి. ఋణా నుబంధరూపులగు పుత్రమిత్రహితాదు లస్థిరములనుట యెఱుంగవా! జనించినవాఁడెల్ల సంచితపార్థకర్మ మనుభవింపకపోడు. అట్లే కమాలుఁడు తన సంచితార్థమునకు దగినదండమును పొంది జన్మరాహిత్యమును బడసి గాడు. ఇందులకై విచారింతువా ?

[ప్రవేశము:—కమాలు, 2 యోగి, జ్ఞానదేవుడు.]

(కమాల్ దాసు భజనసేయుచు ప్రవేశించి తండ్రికి సమస్కరించును.)

కబీ—వత్సా ! పురాకృతపాలఫల మనుభవించి జన్మరాహిత్యము బడసి నాడవు.

2 యోగి—ఈతఁడు పురాకృతకర్మఫల మనుభవించినాడా ? అదెట్లు ?

కబీ—తొల్లిటిజన్మమున నీత కొకవర్తకుని కోరిధోన్నతుడై వధించి యుండెను. ఆవర్తకునితనయుఁ డీతనిని వధింపవలయునని దలంచుచు మృతినొంది ఆతఁ డీజన్మమున మరలవర్తకుడై యైశ్వర్యముగల్గి జనించెను. ఈతఁ డాపాపఫల మనుభవింపవలసియుండుటచే నే నీతని యావర్తకుని గృహమునకే గొనిపోయితిని. ఈతఁ డాపాపమునకుదగిన దండన మనుభవించియున్నాడు. కాని మహానుభావులారా ! తాము నాయందుగల యనురాగముమెప్పున ఒకతఁడు చ్ఛజీవనమునకై రామనామత్రయమును వ్యయమొనర్చిరి.

యోగి—మహాభాగా ! ఆవిషయమున మీరు చింతింపనక్కరలేదు.

కబీ—ఏల ?

2 యోగి—మహాత్మా ! మేము తొలుదొల్త పవిత్రులమగుటకై యొకమారును, కమాల్ జీవములకొర కొకమారును అచ్చట సమావేశమైయున్న జనులందరకును రామనామమాహాత్మ్య మెరుకవడుటకును వారలకు భక్తిమార్గ మలవడుటకును మూడు సార్లు రామనామమును స్మరించితిమి.

జ్ఞాన—మహాదానందసంఘాయకుఁడగు రామచంద్రుని మరల నొక్కసారి భజించి భోజనముల గావించెముగాక.

(అందరును వెనుకటికిరైన పాడుచు భజనసేయుచు నిష్క్రమింతురు.)

తెరపడును.

# భక్త కవీర్

సప్తమాంకము.

[ప్రథమరంగము.

కవీరుదాసుగృహము.

[కవీరుదాసు, కమాలు, సుశీలయు నుచితాసనములపై గూర్చుండి  
యుండగా తెరలేచును.]

కవీ—వత్సా! ఇనవంశాబ్ధిచంద్రుడగు రామునికంటె నెక్కుడగు దైవ  
ములేడు. ఈవిషయము నేమరక భాగవతగోష్ఠి సల్పుచుండుము.  
నాకు శ్రీరామాజ్ఞయైవది. దేశాటనకు మొదలిడి జీవితశేష  
మును గడపుటకు నిశ్చయించితిని.

సుశీ—నాథా! ను మ్రొవరికప్పగించి యిలువెడలిపోయెదరు?

కవీ—తస్మి? ఏటికీవిచారము. రాముడే రక్షకుడు. మిమ్ముల నాపరం  
ధాముడే కాపాడగలడు.

ఉ. రాముడే మీకురక్షకుడు ॥ రాముడే మీపరిపోషకుండు శ్రీ  
రాముడే యాపుడొను రఘురాముడే దైవము భక్తితోడ శ్రీ  
రాముని నామకీర్తన పరాయణులై చరియించుమీకు సర్వమా  
రాముడే యానటంచును నిరంతరమాత్మ దలంపుచుండుమా.

సుశీ—నాథా! ఇంకను గొన్నిదినములు పోయినపిమ్మట దేశాటనకు  
బోవరాదా?

కవీ—ఇంకను ఈసంసారసాగరమునజిక్కి పరితపించుచుండవలసినదేనా?  
 శతవత్సరపరిమితంబైన నాయువున నర్థంబు నిద్రాదికంబుల వ్యర్థ  
 మై చనుచుండును. శేషించినయర్థంబునం దర్థంబు బాల్యయా  
 వ్వనకౌమారాది యవస్థలగడచు. తక్కినయర్థంబున వివిధాశ్ర  
 మంబుల తాపత్రయా భీలదావాగ్నుల జిక్కి సంసారమున  
 పరిభ్రమించుచుండు. మానవులకు భగవంతునారాధించుటకు  
 సుంతయేని యవకాశము లభింపకుండును. కావున మనుజుడు  
 తనకవకాశము గల్గినపుడెల్ల భగవంతు నారాధింపవలయును.  
 ఇంక గొన్నిదినంబు లేగినప్పటికి భగవంతు నారాధింతునని  
 యిప్పుడుపేక్షించుట జ్ఞానుల లక్షణముకాదు కావున యింక  
 నెట్టియడ్డంకులు వచించినను రామాజ్ఞ నతిక్రమించి చరింప  
 జాలను. కుమారా ! కమాలు ! నీకు జెప్పనలసినవిషయముల  
 దెల్పెద నాలింపుము.

సీ. రామనామము మంత్రరరాజములందు త్ర  
 మమయిన దనుట నే శ మరువకన్న  
 సంసారమును మహాసాగరముతరింప  
 భక్తిమార్గంబు చే శ పట్టుమన్న  
 భాగవతుల నెల్ల శ భగవంతు డగురాము  
 గానెంచి సేవింప శ గడగుమన్న  
 సాధుసంసేవ మోక్షప్రదమనుట నీ  
 మానసంబున నిల్పి శ మసలుమన్న  
 భక్తితత్వంబు వెల్లడి శ పురుషుమన్న  
 సజ్జనులజేరి సేవల శ సల్పుమన్న  
 ప్రబలియున్నట్టి మతకక్ష శ లత్యజించి  
 సర్వసమ్మత మగునట్లు శ జనగదన్న.

యక్తాయుక్తవిమర్శనజ్ఞానయుతుండవైన నీ కీసమయమున నింతకంటె జెప్పవలసిన దేమియునులేదు. సుసారసాగరతరంగముల జిక్కువడి యా పరంధాముని నామస్మరణ నేమరకుండుము.

కమా—జనకా ! తమయుపదేశానుసారము వర్తించెదను. తమ్మొక్కటి యర్పించెదను.

కబీ—ఏమది ?

కమా—సుసారమున జిక్కుకొనిన వ్యామోహమున ముచుంగకుండు తెంతవానికైన నసాధ్యము కావున నాకు... ..

కబీ—నీయిచ్చవచ్చినట్లు గావింపుము. అందులకు నాయనుజ్ఞతో నిమిత్తములేదు. మాతృదేవతారాధనము కర్తవ్యము గావున నీజనని యనుజ్ఞ గైకొనుము.

కమా—అనుగ్రహింపబడినాడ.

కబీ—రామచంద్రా! నీయానతి శిరసావహించి దేశాటన కిదే బయలుదేరుచున్నాడను.

(కబీగు అనుబంధమును పాడుకొనుచు నిష్క్రమించును. కమాల్ దాసును, సుశీలయు ననుసరింతురు.)

తెరవాలును.

ద్వితీయరంగము.

[కబీరుదాసు! వెనుకటియనుబంధమును పాడుకొనుచు ప్రవేశించును.]

కబీ—(పాడుట ముగించి) సత్యజ్ఞానానంద స్వరూపుడు రామచంద్రుని పదరాజీవసంసేవనమే యిహాపరసాధనము. అజ్ఞానులగువార లిందలిపరమార్థమును గుర్తింపక సులభముగాఁ దరింపగలమార్గమును విడచుచున్నారు. సోదరులారా! “కలౌ స్మరణా న్ముక్తిః” యను సూక్తిని మరువకుండు. పరంధాముని సాన్నిధ్యమును

జేరుటకై తొల్లిటియుగంబున జపతపంబులును, యజ్ఞయాగములను గావించుచు యమనియమాదుల నభ్యసించి యెక్కుడు కష్టముల నొందవలసియుండెను. కాని యీకలియుగమున నట్టి యిక్కట్ల నొందవలసినయగత్యము లేదు. నామసంకీర్తనప్రభావమున మహామునులకైన దర్శింపగారాని పరమాత్ముని సాక్షాత్కారమును బడయనచ్చును. భగవన్నామసంకీర్తనమునకు సమయమొక్కటి గల్గించుకొనియెదనని తలంచి యుపేక్షింపకుండు. ముందెన్నడో జేయుటకు నిశ్చయించుకొనిన భగవన్నామసంకీర్తనమునకు నెట్టియడ్డంకులుగల్గునో నిర్ణయింప నసాధ్యము, జలబుద్ధద్రావ్యమైన దేహ మనిత్యమగుటచే నెప్పు డేసమయమున ప్రాణవాయువులు పంచత్వమొందునో నిర్ణయింపన సాధ్యము కావున దీపముండగనే గృహంబును జక్కపెట్టుకొనవలసినచందమున నెంతచిన్నయవకాశము లభించినను రామ నామస్మరణ మాచరిపుడు.

[ప్రవేశము పులక్కుకారు]

పుల—(కవీరునకు సమస్కరించి.) మహాత్మా ! అనుగ్రహింపవలయును.

కవీ—(పులక్కుకారును లేవనెత్తి.) నాయనా ! నిగ్రహానుగ్రహసమర్థుడగు శ్రీరామచంద్రుడే నిన్ననుగ్రహింపగలడు. వత్సా !

నీ వెచ్చటనుండి యిట్లుదెంచుచున్నావు ?

పుల—నే నొక క్షత్రియుడను. తాము వారణాసీపురంబున నుండురని విని తమ్ము సందర్శింపవలయునని యచ్చటికరిగి తమసందర్శనము లభింప లేదని చింతించుచు నిట్లుదెంచి నాభాగ్యవశమున తమ్ము సందర్శింపగల్గితిని.

గీ. భాగ్యవశమున తమపాదోపద్యములను

గాంచినాడను, యిక నో యశోభండతేజ

భవమహాంభోధి దాటెను శ్రీ వలనుదెల్పి

బ్రోవవలయు నటంచును శ్రీ మ్రొక్కుచుంటి.

కబీ—(తనలో) ఈతఁడు మోక్షాసక్తిగలవాఁడే యగును గాని యింకను యుపదేశమును బడయదగినంతటి మనోనిశ్చలత జెందియుండలేదు. ఇప్పు డీతనికి యుపదేశమొనర్చుటకు దగినసమయము గాదనిజెప్పిన నెంతయు చింతించును.

పుల—స్వామీ! సంకోచించుచుంటిరా! లేక తమమాన మంగీకార సూచకమా!

కబీ—నాయనా! ఉపదేశమున కేమున్నది. మతద్వేషమును విడచి సమస్తజీవరాసులకును దైవమొక్కడేయనుట మానసంబున దలంచుచుండుము. నీ వేనామమున భగవంతు నారాధించిన నా తఁడారూపమున సాక్షాత్కరింపగలఁడు. పరాత్పరుఁడు నామ రూపగుణరహితుఁడు కాని యజ్ఞానులమగు మనము రామకృష్ణాదినామముల నాపరాత్పరు నారాధించుచుండుము నాయనా! భగవన్నామసంక్షేపమునకు సాటియగునదెదియును లేదు. కావున నీకు దీక్షయుండునపుడెల్ల నీయిష్టదైవమును స్మరించుచుండుము.

పుల—అనుగ్రహింపబడితిని. మహాత్మా! నాయందు వాత్సల్యము నిల్పి నాగృహము పావనముసేయ దయచేయవలసినదని ప్రార్థించుచుంటిని.

కబీ—వత్సా! ఇది సమయముగాదు. నేను త్వరలో పండరీపురమున కరగి మరలివత్తును. అప్పుడు నీవు కోరినట్లుగా నీగృహంబున కరుదెంచెదను.

పుల—మహాత్మా! అనుగ్రహింపబడినాడను. నన్నుగూడ తమతో పండరీపురమునకు గొనిపోవలసినదని ప్రార్థించుచుంటిని,



కవీ—వత్సా! ఇప్పుడు నీవంతగా శ్రమపడవలసినయగత్య మేమియు లేదు. నాతోనరుదెంచిన నిద్రాహారములకుగూడ లోపముగలుగవచ్చును. నీ కాపండరినాధుని దర్శనభాగ్యము త్వరలోనే నేగలుగగలదు.

పుల—తమరనుగ్రహించిన నల్ల యగునుగాక.

కవీ—వత్సా! పోయిరమ్మ. సత్పథంబున వర్తించుచుండుము.

(వెనుకటికీర్తనను పాడుకొనుచు నిష్క్రమించును.

పులక్కుకా రనుసరించును.)

తృతీయరంగము.

[పులక్కుకారుని అంతఃపురము.]

చక్కగా నలంకరింపబడిన శయ్యామందిరము అందున్న పులక్కుకారుని శయ్యాతలమున నొకపరిచారిక పరుండియుండగా తెరలేచును.

[ప్రవేశము పులక్కుకారు గొండలు సుందరీమణులతో]

పుల—(తనలో) నిక్కముగా వచింపవలయునని సుందరులగు మంద యానలతో నిరంతరము సంచరించుచుండగా జనించు బ్రహ్మ నందమునకు పారముగలదా ?

1 సుంద—(పులక్కుకారునిసమీపించి) మహారాజా ! ఈచిత్రపటములు సుందరమగు నీశయ్యా మందిరమున సుందరతమమైనదానిగా నొనరించుచున్నవి.

2 సుం—ఈ శయ్యామందిర రామణీయక మీ శయ్యాతలమువలన నినుమడించుచున్నది.

పులక్కుకా—(పరిచారికను చూచి క్రోధోన్మత్తుడై) దుర్మతీ! నీ నాయంతర మెఱుగకుండ నాశయ్యాతలంబున బరుంటివా ? నీమధమధంచెద నుండుము, ఓరీ! ఎవరక్కడ.

[ప్రవేశము సేవకుడు.]

పులక్ష్ప—ఓరీ ! నీవేగి నల్వరు దండధరులను గొనివచ్చి యీమదాం  
ధురాలిని బాగుగా నాయెరుటనే జావగొట్టి యావలకుఁ గొని  
పోవుడు?

[సేవకుడు నిష్క్రమించి మఱినల్వరు వేత్రహస్తులతో  
ప్రవేశించును. సేవకులు పరిచారికను గొట్టుచు  
శయ్యాతలమునుండి క్రిందికిఁ ద్చెదరు.]

స్త్రీ—మహారాజా! క్షమింపుడు ప్రార్థించుచున్నాను.

పుల—చూచెదరేమి.

[సేవకులు స్త్రీని గొట్టుచుందురు, ఆస్త్రీ ఏడ్చుటకుమారుగా  
నవ్వుచుండును.]

పుల—ఓరీ ! ఆగుఁ డాగుఁడు. ఓసీ ! నాభటులు బాధించుచుండగా  
నేడ్చుటకుమారుగా నవ్వెదవేల ?—

స్త్రీ—మహారాజా! నీయొనరించుచేష్టల గమనించుటచే సంతాపమునకు  
సంతోష ముదయించుచున్నది. ఇట్టివిపరీతచేష్టలు చేయువా  
రెందునుండబోరు.

పులక్—ఏమీ ! నాచేష్టలు విపరీతములా ?

స్త్రీ—ఇంచుక విమర్శనదృష్టితో పఁకించుము.

పులక్—నాచేష్ట లెట్లు విపరీతములయ్యెనో తెలుపగలవా ?

స్త్రీ—ఒక్కమారు యీ శయ్యాతలమున బరుండినందులకు నన్ను బా  
ధించుచుంటివే. అనవరత మీశయ్యాతలమున నిద్రించునీకు  
భగవంతుడు యెట్టిశిక్షల నొసంగగలడో యాలోచించితివా ?  
ఇంతటిక్రోధరసావేశుడ వగుటచేతనే కబీర్ మహాశయుడు నీ కుప  
దేశింపడయ్యెను.

పులక్—(తెలివిదెచ్చుకొని పరిచారికపదములపై పడి) తల్లీ ! కటాక్షింపుము. అచుగ్రహించి పరమును సాధింపగలమార్గమును బోధించుము.

స్త్రీ—(రాజును లేవనెత్తి) మహారాజా ! తమకుపదేశమొనర్చునంతటి దాననా. మోక్షాపేక్షగలవాడు సన్మార్గమున నడచుచు కాంతాకనకములయెడ వియుఖుడై వర్తించుచుండవలయును. కవీర్ మహాశయునిచే ప్రబోధమును బడసియు నిట్లు కాంతావ్యామోహమునబడి పరిభ్రమించుచున్న నీకు సన్మార్గోపదేశ మాకవీర్ మహాశయుడే యొనర్పవలయును.

పులక్—ఇప్పుడు నా కామహాశయుని సందర్శన మెట్లు లభించును ?

స్త్రీ—రాజా ! ఆమహాత్ములిప్పుడు పండరీపురముననున్నారు. పాండురంగని యుత్సవము లత్యంతానందదాయకముగా జరుగుచున్నవి. వలయునెడ నీవేగి యామహాత్ముని సందర్శించి యుపదేశమును బొందుము.

పులక్—తల్లీ ! అచుగ్రహింపబడినాడను నే నిపుడే పండరికేగి యామహాత్మునియుపదేశమును బడసెదను.

(నిష్క్రమింప తెరనాలును.)

తు రీ య ర ం గ ము.

పండరీపుర దేవాలయాంతర్భాగము.

[పాండురంగనాథులకు ఒకప్రక్క కబీరుదాసును పులక్కుకారును నిలుబడియుండురు. రెండవప్రక్క జ్ఞానదేవనామదేవులు నిలువబడియుండురు. మరికొందరుభక్తులుగూడ నిలచియుండును.]

కవీ—

శా. దేవా ! యుష్మదనుజ్ఞ గైకొని భవద్దివ్యాంశ్రీ పద్మమ్ములన్  
సేవింపంగ నిటేగుదెంచితిని; రక్షింపంగ భక్తావళిన్

నీవే దక్క మతెవ్వరోపుమరు తండ్రి ! వేడుచున్నాడ నన్  
బ్రోవంజెల్లును పాండురంగ ! యనయంబున్ సత్కృపాపూర్ణతన్ !  
పులక్కు—

శా. ఈసృష్టిసితినాశనాధిపతివై యెంతేవిరాజిల్లుచున్  
వీసంబేనికొంత గూర్చక కృపాబీ ! యెట్లు మమ్మెంతయున్  
వాసింగూరిచి బ్రోవుచుంటివా యటేవాత్సల్యతన్ బ్రోవుమా  
ఓసర్వేశ ! భవత్పదాబ్జయుగ సేవోద్రేకమున్ గూర్చుచున్.

నామ—

శా. పూర్వం బేసుకృతంబానచ్చితిన్ యిప్పున్ భక్తిమీరంగ నిఁ  
గర్వించింతయులేక పూజసలుపంగా నోచుటయ్యెన్ గదా !  
యివ్వెన్ నీపదసేవకంటె గలదే యత్కష్టభాగ్యంబు శ్రీ  
సర్వేశా ! యది లభ్యమయ్యె మదికిన్ సంతోషమయ్యెం గదా !  
పాండు—కబీర్ ! హిందూమహమ్మదీయోద్ధరణమునకై ప్రచారము  
సల్పి యంత్యమున నాసాన్నిధ్యమును జేరునట్లుగా ననుగ్రహిం  
చినాడను. ఇక నీవాంఛిత మేమో యెఱిగింపుము.

భరతవాక్యము.

కబీరు—తే.గీ. భక్తిరసమగ్నులై యొప్పు భక్తజనము  
తెన్నడు విపత్తు లనుమాట యెఱుగ నటులు  
నృపవరులు సత్కవుల నాదరించునటులు  
నిలగఁబవులేనియటు గటాక్షింపు దేవ !

పాండు—అట్లే అనుగ్రహించితిని.

తె ర వ్రా లు ను.

సప్తమాంకము.

సంపూర్ణము.

## అనుబంధము

---

పేజీ 5.

పంక్తి.

తమాలు—

ఎఱుగవా ? సుఖజీవనమునకు మార్గ । మెఱుగవా  
 అష్టకష్టములబడి యార్జించినధన  
 మధులకొసగ మదినూహించెదవా ।  
 సంపాదించిన ధనమును । సాధులకొసగిన  
 పొట్టకన్న మును నెవ్వరిడుదురిక॥ నెఱు॥

పేజీ 6.

పంక్తి 19.

కవీరు—

రామా బోవుమా ! । రఘురామాబ్రోవుమా  
 సీమృదుపదముల । నెదనిడిగొల్పెడి  
 భాగ్యమొసంగుమా । పావననామా । బోవుమా॥  
 బాలుడనని మది । దలపోయకుమా  
 భక్తి తత్వమును ప్రకటనసేయుమా । రామా॥  
 భక్తలోకపరిపాలనశీలా ! జాలమేలా  
 కరుణింపగరావా ! ఖగసంచారా ! ॥బోవుమా॥

పేజీ 6.

పంక్తి 23.

కవీరు—

పేర్కొనతరమా । రామా !  
 సీమహిమంబుల పేర్కొనతరమా ।  
 అఖిలజగంబుల । కాధారుడవై  
 జగములనంటక । సంచరించు సీమహిమంబుల॥ పే॥

ధర్మమునిలువగ | ధరణిజనించిన  
పరమదైవమపు నీవేకావా రామా! నీమహి||

పేజీ 11.

పంక్తి 11.

తమాలు—

దానము చేసితివా ! ఖలుడా !  
పొట్టకూటికై | పుట్టెడువగపును  
జెందుచుంటిమని | సుంతయోచింపక ||దా||  
ఐశ్వర్యముతో | నలరెడువారల  
మనితలచితివా నీ | మానసమందున! ఖలుడా||  
నాపలుకుల నిటు | లాదరింపకను  
లుచ్చవచ్చినట్లు చరియించెదవా|| ఖలుడా||

పేజీ 15.

పంక్తి 21.

కబీరు—

ధన్యుడనైతినిగా రామా ! ధన్యుడనైతినిగా  
తావకదర్శన లాభముచేతను | ధన్యుడ||  
నేటి కిట్లు నా కరుణింపనెంచియీ  
గతిదర్శన మిచ్చియుంటివా | రామా | ధన్యుడ||

పేజీ 16.

పంక్తి 12,

నారాయణశాస్త్రి—

ఇక నువ్వేషింపదగునా !  
మతధర్మములు | మంటగలియుచో  
జాతీయంతయును | సంకరమగుతరి|  
సాహసింపక | జాలమొనర్పగ|| తగునా||

పేజీ 23.

పంక్తి 3.

కవీరు—

రామనామసుధా రసముగ్రోలుడీ  
 పాపసంఘముల | పాపద్రోలగా  
 దగ్గిఁబొవధము | దనివిదీరగాఁ గ్రోలుడీ!  
 భవరోగంబుల | బాపగజాలిన  
 దివ్యావధమని | తెలివిగలిగిశ్రీ | రామ॥  
 అజ్ఞానములో | నడలగనేలా  
 సుజ్ఞానమొసగు | శ్రీ రామనామసుధ॥ గ్రోలుడీ

పేజీ 27.

పంక్తి 18,

భజనసేయరే !

భక్తలోకపరి పాలకుడగురాముని॥ భజన॥  
 మతభేదంబుల | మాటదలంపక  
 అఖిలంబునకా | యాత్మారాముఁడే  
 శక్తియుక్తుడని మదిలోతలచుచు॥ భజన॥  
 నామరూపరహితుం డాతఁడు  
 కర్తయు భర్తయుహర్తయుదానై  
 నెల్లలోకముల నేలెడురాముని॥ భజన॥

పేజీ 28.

పంక్తి 9.

నీ గానామృతమున మము దనియింపుమా ! ప్రియా !  
 హావభావముల శ్రీ నగపరచుచు  
 మృగుమధురిమమగు గానామృతమున | మము॥  
 కేక్రలోలత దేలుచుండగ  
 నరుదొచిన మము | ఆదరించి నీ | గానాః

పేజీ 37.

పంక్తి 11.

కబీరు—

ఆశాజనకములగు భోగంబు  
లనుభవించి ముదమందగడగునా!  
అఖిలభోగము లసిగములని  
మదిదలంచుచు | పరమాత్ముని దలపక | ఆశా||  
రామునినామము | మానకదలచిన  
నిత్యానందము చేహుచుగా | ఆశా||

పేజీ 46.

పంక్తి 24.

కబీరు—

ఎల్లెడజూచిన నీశ్వరమహిమలు  
వ్యక్తములగుట యెఱుంగ వా ! సోదరా !  
ఒక్కచోటనే దైవముగలడా !  
ఎక్కడజూచిన నీశ్వరరూపము  
గోచరించుటది కనుగొనలేవా ! సోదరా ! ఎ||  
అఖిలలోకముల కాధాపండగు  
పరమాత్ముఁ డొక్కడని భావింపగలేవా ! సోదరా!

పేజీ 56.

పంక్తి 9.

భజనకీర్తన.

రామభద్రచరణారవిందముల నమ్మిభజంపుమ | మానసమా||  
పాపభంజకుని | వావననాముని  
నిశ్చలభక్తిని నమ్మిభజంపుమా | మా||

పేజీ 62.

పంక్తి 20.

సుఖీల—

పరీక్షింతువా? రామ|| పరీక్షింతువా?  
నీపదారవిందములె నిరతముగతియని



మానసమున నమ్మియున్న నను । పరీక్షింతువా?  
 ఈతని వాంఛిత మేవిధి దీర్తును  
 అతిధిపూజన మెటులొనరింతును॥ పరీక్షింతువా?

పేజీ 67.

పంక్తి 12.

వర్తక—

ననురక్షింపుమా ! జననీ  
 పరమపాతకుడనై యపరాధముచేసిన । నను॥  
 పూజింపందగు । పుణ్యచరిత్రపు  
 నీ మహిమెటుగగ నేరకగోరితి । నను॥

పేజీ 78.

పంక్తి 2.

భజనకీర్తన.

రామా రఘురామా ! గుణధామా !  
 సన్నునివర సన్నుతనామా !  
 జానకిరమణా । దీనపోషణా  
 భక్తలోకపరిపాలన ధురరీణా॥ రామా॥

పేజీ

పంక్తి 15

కవీరు—

అజ్ఞానములోబడి । యడలగ నేలా  
 భక్తవరదుడగు రామ । భద్రుచరణాబ్జముల  
 విడువక దలచుచు । పరమునకీ । అజ్ఞా॥  
 సాధురక్షకుని జానకీనాథుని  
 నమ్మిచవారల కానందము గల్గుగా॥ అజ్ఞా॥  
 మోక్షదాతయగు । రామచంద్రునిన్  
 స్మరణచేయగను । సద్గతి గల్గుచు॥ అజ్ఞా॥

# తెనాలిరామకృష్ణకవిత్ర

గ్రంథకర్త:—జొన్నలగడ్డ వెంకటరాధాకృష్ణయ్యగారు.

ఆర్యావర్తభూమియందు అవతరించిన మహాకవులలో తెనాలిరామకృష్ణ డొకడని పైపేరు చదివినతోడనే పారమలకు తెలియకపోదు. తనఅనర్గళ ఆశుధారాప్రభావంబున శ్రీకృష్ణదేవరాయల మెప్పించినమేటి- హాస్యరసంబున ఆతనిపలుత్వ మెవ్వరికినిరాని కవితాప్రచండుడు. నిరుపమానమైన తనకవిత్వముచేత సహజభోరణిచేత కాళిని కింగారు వెట్టిన కవితాపితామహుడు. స్వతంత్రకవితామండలప్రదీపుడు నరాతివీరుల దునుమాడిన మహావీరులైనను దనకృపాణంబగు హాస్యరసంబుచే నణచు కవితావతంసుడు. ఏమహారస ము సరోవృత్తప్రవృత్తి సమస్తజనులకు ఆహ్లాదజనకంబో అట్టి హాస్యరసంబునకు వన్నె వెట్టిన కవికిశామణి. అష్టదిగ్గజంబులనిపేర్వడని రాయలస్థానమునాక్రమించిన దిగ్గజంబుల కవితామొగ్గరంబునగెల్చిన పాండురంగ కావ్యనిర్మాత. తాతాచార్యుల తనపూహా ప్రపంచములో సురూతలూగించిన రామకృష్ణుడు శంకరకవిని భావనావీధిలో బట్టబయట నుంచిన కవిసార్వభౌముడు, వీరసంబుచే మహారాజు మొదలు మాలువానివరకు సంతసాం భోధినోలలాడుదురో అట్టిహాస్యరసంబును కుప్పతిప్పలుగా గుప్పించిన కవిరాజు. అట్టి మన ఆంధ్రకవిత్రము నొక్కమారువినరా? చదివి అనందింపరా? వినువారిని అనంద పరుపరా? పండితునిలగాయతు పామరునివరకు వికటకవిపేరు చెప్పినంతనే ఏడుకథల కాజ్ఞ యిచ్చుచున్నారో యట్టి మన పండితప్రకాండునికథలగురించియు కథల నుపలక్షించుమనియు వేరుచెప్పవలెనా? సోదరా! నేడే షకకార్డు వ్రాయుము. పుస్తకమును బడయుము తోడివారల నానందపరుపుము. నీకొక్కరూపాయి ఖర్చుతో నీ వారందరును సంతసాంభోనిధి నోలలాడుదురని యెరుంగుము. వెల రు 0—12—0.

## సంగీతగులోబకావళి.

గ్రంథకర్త:—అయినాపురపు సుందరరామయ్యగారు.

నవరసముల్కాల్కు ముద్దులుమాటగట్టు నాటకరాజము. చక్కని పాశ్చికర్ణాటకమట్లతో రచియింపబడినది. ఈనాటకమంతయు శృంగారరసమే. ఎచ్చటచదివి చూచిన అనందమే. పుస్తకము చదువుట మొదలు వెట్టినవో సాంతమగువరకు విడువజాలరు.

వెల రు 1—0—0

వలయువారు:—కొండపల్లి వీరవెంకయ్య రాజమండ్రి, ఇన్నీసుపేట.